

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
845**

ΣΤ

89

ΣΧΒ

Ὁβελισμός

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΠΑΤΙΜΙΑ ΕΚ 135

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

2464

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1949

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

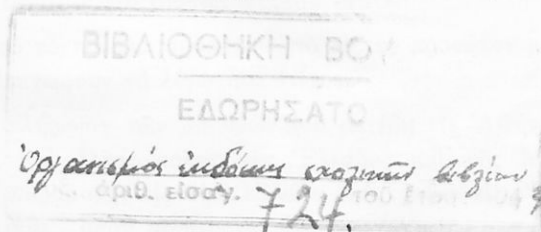

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1949

002
K12
I22B
845

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ
(ΕΚΛΟΤΑΙ)

ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ

ΕΚΔΟΣΗ 1997
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ 1997
ΕΚΔΟΣΗ 1997

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ὀβιδίου.

Ὁ Πόπλιος Ὀβίδιος Νάσων (P. Ovidius Naso) ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Σουλμον (Sulmo, νῦν Solmona) τῆς περιοχῆς τῶν Πελιγνῶν τῆς Ἰταλίας τὸ 43 π. Χ. ἢ 711 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἐξ οἰκογενείας ἀνηκούσης εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰππέων (ordo equester).

Νεώτατος ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην μετὰ τοῦ προεσβυτέρου κατὰ ἓν ἔτος ἀδελφοῦ του καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ρητορικῆς, ὑπὸ τοὺς διασήμους τότε ρητοροδιδασκάλους Ὀρέλλιον Φοῦσκον καὶ Πόρκιον Λάτρωνα, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός του, φιλοδοξοῦντος νὰ ἴδῃ τοὺς υἱοὺς του πλουσίους, δρῶντας καὶ ἀναδεικνυομένους εἰς τὴν πολιτικὴν.

Τόσῃ ὅμως εἶχε κλίσιν εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας εἶχεν ἐπιδοθῆ, ὥστε, ἂν καὶ ἠῦδοκίμει εἰς τὴν ρητορικὴν, δὲν ἔπαυσε νὰ ἀσχολῆται καὶ εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ ἴδιος ὁ Ὀβίδιος, ὁμιλῶν διὰ τὴν κλίσιν του ταύτην γράφει (Tristia 4, 10, 26):

« Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos

Et quod temptabam dicere, versus erat »:

« Ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ποίημα προσημόζετο εἰς τὸ προσῆκον μέτρον

Καὶ ὅ,τι ἐπεχείρουν νὰ λέγω ἦτο στίχος. »

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του μετέβη εἰς Ἀθήνας. Ἐπεσκέφθη ὅμως καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Μετὰ δύο ἔτη παραμονῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπέστρεψεν εἰς Ρώμην, διὰ μέσου τῆς Σικελίας, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον.

Ἐν Ρώμῃ, κατ' ἀρχάς, ἀνεμείχθη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κατέλαβε τὰ μικρότερα πολιτικὰ ἀξιώματα, διὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ διέλθῃ, ἵνα διεκδικήσῃ τὰ ἀνώτερα. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἀπασχολήσεις οὐδὲν

εἶχον τὸ ἐλκυστικὸν διὰ τὸν Ὀβίδιον, ὅστις εἶχεν ἀφήσει ἀκουσίως τὸν Ἑλικῶνα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ περιφρονήσῃ τὰς τιμὰς τῆς πολιτικῆς, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον αἱ θύραι τῆς Συγκλήτου ἠνοίγοντο εἰς αὐτόν. Ἐπανῆλθε λοιπὸν εἰς τὰς προσφιλεῖς του Μούσας, διὰ νὰ μὴ τὰς ἐγκαταλείψῃ ποτὲ πλέον. Ματαίως προσεπάθει ὁ πατήρ του νὰ τὸν μεταπέσῃ, μεταχειρισθεὶς πολλάκις τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι «Ὁ Μαιονίδης (Ὁμηρος) δὲν ἀφῆκε περιουσίαν...».

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων ποιημάτων του ἐγένετο γνωστός εἰς τὸν εὐρὸν κύκλον τῶν λογίων τῆς Ρώμης, μεθ' ὧν συνεδέθη διὰ φιλίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι μετὰ τοῦ Ὁρατίου, Προπερτίου, Τιβούλου καὶ ἄλλων. Τόσῃν δὲ ἡσθάνετο χαρὰν ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν συναναστροφῆς, ὥστε ὁ ἴδιος λέγει ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ του: «Ἐθεράπευσα καὶ ἠγάπησα τοὺς ποιητὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ὁσάκις εὐρισκόμην πλησίον ποιητῶν, ἐνόμιζον ὅτι θεοὶ ἦσαν παρόντες».

Εἰς ἡλικίαν 51 ἐτῶν, ὅτε εὐτυχῆς ἔτεινε νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν συγχρόνων του ποιητῶν, περιέπεσε, δι' ἄγνωστον λόγον, εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ παντοδυναμοῦ τότε Αὐγούστου καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ρώμην καὶ τὸν προσφιλῆ κύκλον τῶν ὁμοτέχνων του καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐξόριστος εἰς Τόμους, μικρὰν παρὰ τὰς νοτίας ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως πόλιν, πλησίον τῆς σημερινῆς Κωστάντζας.

Ἄγνωστα εἶναι τὰ αἷτια τοῦ ὑπερορισμοῦ τοῦ ποιητοῦ· πολλὰ εἰκάζονται, ἀλλ' οὐδὲν τὸ βέβαιον. Ὁ ἴδιος γράφει σχετικῶς (Tristia II, 207):

«Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error.
Alterius facti culpa silenda mihi».

«Δύο ἐγκλήματα μὲ κατέστρεψαν, ποίημα καὶ σφάλμα.
Ἄλλὰ δι' ἑκάτερον σφάλμα πρέπει νὰ σιωπῶ.»

Ἄλλὰ καὶ ἐξόριστος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν ποίησιν, ἥτις ἦτο ὁ παρήγορος ἄγγελος ἐν τῇ μονώσει του· «Gratia, Musa, tibi nam tu solacia praebeas» = «Σ' εὐχαριστῶ, Μοῦσα, διότι μὲ παρηγορεῖς».

Τὴν φαιδρότητα ὅμως, τὴν ὁποίαν ἀπέπνεον τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας ἔργα του, διαδέχεται καταθλιπτικὴ μελαγχολία. Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του δὲ καὶ τὴν ταπεινωτικὴν καὶ ἐξευτελιστικὴν κολακείαν, τὴν ὁποίαν

μετεχειρίσθη ἀπευθύνων ἐπιστολὰς καὶ ποιήματα πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Ρώμης, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχη τὴν ἀνάκλησίν του. Ἡδυνήθη ὅμως νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐκεῖ ζωὴν σχετικῶς ἄνετον, διότι ἡ ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτὸν ποινὴ ἦτο ὑπερορισμός (relegatio) καὶ ὄχι φυγάδευσις (aqua et ignis interdictio), κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδημεύετο ἡ περικοσία καὶ ἠλαττοῦντο τὰ πολιτικά δικαιώματα.

Τὸ 8ον ἀπὸ τῆς ἐξορίας του ἔτος, 17 μ. Χ. ἢ 770 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἀπέθανεν εἰς τὴν ἄξενον καὶ βάρβαρον ἐκείνην χώραν, ὅπου εἶχε ριφθῆ ὁ χαρίεις καὶ κομψὸς ποιητής, εἰς ἡλικίαν 60 περίπου ἔτων. Τὸ 1886 ἰδρύθη πρὸς τιμὴν του μνημεῖον ἐν Κωνσταντῆ τῆς Ρουμανίας, ὅπου πιστεύεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος του. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν μετεκομίσθησαν τὰ ὄσα ἢ ἡ κόνις του εἰς Ρώμην, ὅπως ζῶν εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν.

2. Ἔργα τοῦ Ὁβιδίου.

Τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Ὁβιδίου διακρίνεται εἰς τρεῖς περιόδους. Αἱ δύο πρῶται περιλαμβάνουν τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας ποιήματά του, ἡ δὲ τρίτη τὰ μετ' αὐτήν.

I. Τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας

Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνήκουν :

1. *Heroides* (*Epistulae*)=21 ἐπιστολαὶ γυναικῶν τῶν ἥρωικῶν χρόνων.
2. *Amores*.—Ἔρωτες.
3. *Medicamina faciei*=φάρμακα τοῦ προσώπου (καλλυντικά).
4. *Ars amandi* ἢ *ars amatoria*=ἡ ἐρωτικὴ τέχνη.
5. *Remedia amoris*=ἀντιφάρμακα τοῦ ἔρωτος.

Εἰς τὴν δευτέραν περίοδον :

1. *Metamorphosee*=μεταμορφώσεις.
2. *Fasti*=ἡμερολόγιον, ἀτελὲς λόγῳ τῆς ἐξορίας του.

II. Τὰ μετὰ τὴν ἔξορίαν

1. Tristia=θρήνοι.
2. Epistulae ex Ponto (Pontiaca).
3. Halieutica=ἄλιευτικά.
4. Ibis=Ἴβις.

3. Εἰσαγωγή εἰς τὰς μεταμορφώσεις.

Τὸ ἀξιολογότερον ἔργον τοῦ Ὀβιδίου εἶναι αἱ Μεταμορφώσεις, ποίημα τῆς διδακτικῆς ποιήσεως, ἐν δακτυλικῷ ἑξαμέτρῳ, διηρημένον εἰς 15 βιβλία. Τὸ χειρόγραφον αὐτῶν εἶχε καύσει ὁ Ὀβίδιος πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἔξορίαν. Τὸ ἔργον ὅμως ἐσώθη, διότι φίλοι αὐτοῦ κατεῖχον ἀντίγραφα. Ὁ Ὀβίδιος ἐκ φύσεως ἀπέκλινε πρὸς τὰ ἐρωτικά μᾶλλον ποιήματα, τὰ ὁποῖα καὶ διακρίνονται ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως.

Διὰ τῶν Μεταμορφώσεων ἐπεχείρησεν ἡ μοῦσά του ὑψηλότεραν πτῆσιν. Τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶχον πραγματευθῆ πρὸ αὐτοῦ οἱ Ἀλεξανδρινοί, μάλιστα δὲ ὁ Νίκανδρος (Ἐτεροιοῦμενα), ὁ Παρθένιος (Μεταμορφώσεις) καὶ ὁ Βοῖος (Ὅρνιθογονία), ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν ποιητικὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ Ὀβιδίου, ὅστις ἐγνώριζεν ἀριστοτεχνικῶς νὰ ποικίλλῃ τὸν λόγον καὶ κομψότατα νὰ περιγράφῃ.

Ἐφιλοτέχνησε λοιπὸν τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις κατὰ τάξιν χρονολογικὴν ἀπὸ τοῦ Χάους μέχρι τοῦ μεταμορφωθέντος εἰς ἀστέρα Ἰουλίου Καίσαρος.

Ἐνότητα ἐπικὴν οὔτε ἔχουν αἱ μεταμορφώσεις οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν. Οἱ μῦθοι διαδέχονται ἀλλήλους μετὰ χαλαροῦ συνδέσμου καὶ προβάλλονται ἐνώπιόν μας ὡς εἰς κινηματογραφικὴν ταινίαν. Εἶναι ὅμως θαυμαστὴ ἡ ποικιλία καὶ ἡ ἐφευρετικότης τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἀτελευτήτων ἐκεῖνων μυθικῶν μεταβολῶν, 192 περίπου, τὴν ὁποίαν μόνον ἡ γόνιμος τοῦ Ὀβιδίου φαντασία ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ.

Τὸν ποιητὴν θὰ κρίνωμεν μετὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν δύο ἀνὰ χεῖρας μεταμορφώσεων «*Φαέθων*» καὶ «*Νιόβη*».

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

LIBER PRIMUS
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirate meis primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen!

.....
.....

LIBER SECUNDUS
PHAETHON

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro flammisque imitante pyropo;
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valvae.
5. Materiam superabat opus. Nam Mulciber illic
Aequora caelarat medias cingentia terras
Terrarumque orbem caelumque, quod imminet orbi.
* Caeruleos habet unda deos, Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, ballaenarumque prementem

10. Aegaeona suis immania terga lacertis, ✓
 Doridaque et natas, quarum pars nare videtur,
 Pars in mole sedens virides siccare capillos,
 Pisce vehi quaedam. Facies non omnibus una, ✓
 Nec diversa tamen; qualem decet esse sororum.
15. Terra viros urbesque gerit silvasque ferasque ✓
 Fluminaque et nymphas et cetera numina ruris. ✓
 ✓ Haec super imposita est caeli fulgentis imago,
 Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
 Quo simul acclivo Clymeneia limite proles.
20. Venit et intravit dubitati tecta parentis,
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus
 ✓ Constititque procul, neque enim propiora ferebat
 Lumina. purpurea velatus veste sedebat
 In solio Phoebus claris lucente smaragdis. ✓
25. ✓ A dextra laevaue Dies et Mensis et Annus ✓
 Saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae ✓
 Verque novum stabat cinctum florente corona, ✓
 Stabat nuda Aestas et spicea sarta gerebat,
 Stabat et Autumnus calcatis sordidus uvis
30. Et glacialis Hiems canos hirsuta capillos. ✓
 Inde loco medius rerum novitate paventem
 Sol oculis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit,
 «Quae» que «viae tibi causa? quid hac» ait «arce petisti,
 Progenies, Phaëthon, haud infitianda parenti?»
35. ✓ Ille refert «o lux immensi publica mundi,
 Phoebe pater, si das huius mihi nominis usum,
 Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat:
 ✓ Pignera da, genitor, per quae tua vera propago
 Credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.
40. ✓ Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
 Deposuit radios, propiusque accedere iussit,
 Amplexuque dato «nec tu meus esse negari
 Dignus es, et Clymene veros» ait «edidit ortus. ✓
 Quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud
45. Me tribuente feras. promissis testis adesto

- Dis iuranda palus, oculis incognita nostris».
 Vix bene desierat, currus rogat ille paternos
 Inque diem alipedum ius et moderamen equorum.
 Paenituit iurasse patrem qui terque quaterque.
50. Concutiens illustre caput «temeraria» dixit
 «Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
 Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem»
 Dissuadere licet. non est tua tuta voluntas.
 Magna petis, Phaëthon, et quae nec viribus istis
55. Munera conveniant nec tam puerilibus annis.
 Sors tua mortalis. non est mortale quod optas.
 Plus etiam, quam quod superis contingere fas est
 Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit,
 Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
60. Me valet excepto. vasti quoque rector Olympi,
 Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
 Non agat hos currus. et quid Jove maius habemus?
 Ardua prima via est et qua vix mane recentes
 Enitantur equi. medio est altissima caelo,
65. Unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
 Fit timor, et pavida trepidat formidine pectus.
 Ultima prona via est et eget moderamine certo;
 Tunc etiam quae me subiectis excipit undis,
 Ne ferar in praeceps, Tethys solet ipsa vereri.
70. Adde quod assidua rapitur vertigine caelum
 Sideraque alta trahit celerique volumine torquet.
 Nitor in adversum, nec me qui cetera, vincit
 Impetus, et rapido contrarius evehor orbi.
 Finge datos currus: quid ages? poterisne rotatis
75. Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
 Forsitan et lucos illic urbesque deorum
 Concipias animo delubraque ditia donis
 Esse? per insidias iter est formasque ferarum
 Utque viam teneas nulloque errore traharis,
80. Per tamen adversi gradieris cornua Tauri
 Haemoniosque arcus violentique ora Leonis

- Saevaeque circuitu curvantem brachia longo
 Scorpion atque aliter curvantem brachia Cancrum.
 Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
85. Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
 In promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
 Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
 At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 Nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota.
90. Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
 Pignera certa petis? do pignera certa timendo,
 Et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
 Ecce meos. utinamque oculos in pectora posses
 Inserere, et patrias intus deprendere curas!
95. Denique quidquid habet dives, circumspice, mundus,
 Eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
 Posce bonis aliquid. nullam patiēre repulsam.
 Deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
 Non honor est. poenam, Phaëthon, pro munere poscis.
100. Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
 Ne dubita, dabitur—Stygias iuravimus undas!—
 Quodcumque optaris. sed tu sapientius opta».
 Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat,
 Propositumque premit flagratque cupidine currus.
105. Ergo qua licuit, genitor cunctatus, ad altos
 Deducit iuvenem, Vulcania munera, currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
 Curvatura rotae, radiorum argenteus ordo.
 Per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
110. Clara repercusso reddebant lumina Phoebō.
 Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur opusque
 Perspicit, ecce vigil rutilo patefacit ab ortu
 Purpureas Aurora fores et plena rosarum
 Atria. Diffugiunt stellae, quarum agmina cogit
115. Lucifer, et caeli statione novissimus exit.
 Quem petere ut terras mundumque rubescere vidit.
 Cornuaque extremae velut evanescere lunae:

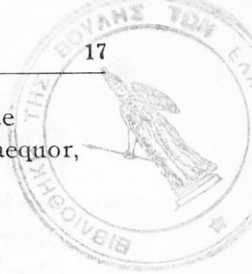
- Jungere equos Titan velocibus imperat Horis
 Jussa deae celeres peragunt, ignemque vomentes,
 120. Ambrosiae suco saturos praesepibus altis
 Quadrupedes ducunt adduntque sonantia frena.
 Tum pater ora sui sarco medicamine nati
 Contigit et rapidae fecit patientia flammae,
 Improsuitque comae radios, praesagaque luctus
 125. Pectore sollicito repetens suspiria dixit:
 «Si potes his saltem monitis parere paternis,
 Parce, puer, stimulis, et fortius utere loris.
 Sponte sua properant: labor est inhibere volentes.
 Nec tibi directos placeat via quinque per arcus:
 130. Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 Zonarumque trium contentus fine polumque
 Effugit australem iunctamque aquilonibus Arcton.
 Hac sit iter. manifesta rotae vestigia cernes
 Utque ferant aequos et caelum et terra calores,
 135. Nec preme, nec summum molire per aethera cursum.
 Altius egressus caelestia tecta cremabis,
 Inferius terras: medio tutissimus ibis.
 Neu te dexterioꝛ tortum declinet ad Anguem,
 Neve sinisterioꝛ pressam rota ducat ad Aram:
 140. Inter utrumque tene. Fortunae cetera mando,
 Quae iuuet et melius quam tu tibi, consulat opto.
 Dum loquor, Hesperio positas in litora metas
 Humida nox tetigit. non est mora libera nobis:
 Poscimur: effulget tenebris aurora fugatis.
 145. Corripe lora manu! - vel, si mutabile pectus
 Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 Dum potes, et solidis etiamnunc sedibus astas,
 Dumque male optatos nondum premis inscius axes,
 Quae tutus spectes, sine me dare lumina terris!»
 150. Occupat ille levem iuvenali corpore currum,
 Statque super, manibusque datas contingere habenas
 Gaudet, et invito grates agit inde parenti,
 Interea volucres Pyrois et Eous et Aethon,

- Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras
 155. Flammiferis implent pedibusque repagula pulsant.
 Quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 Reppulit, et facta est immensi copia mundi,
 Corripuere viam pedibusque per aëra motis
 Obstantes scindunt nebulas pennisque levati
 160. Praetereunt ortos isdem de partibus Euros.
 Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat.
 Utque labant curvae iusto sine pondere naves
 Perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
 164. Sic onere assueto vacuus dat in aëra saltus
 Succutiturque alte similisque est currus inani.
 Quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
 Quadriiugi spatium nec quo prius, ordine currunt.
 Ipse pavet. nec qua commissas flectat habenas,
 170. Nec scit, qua sit iter; nec, si sciat, imperet illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones
 Et vetito frustra temptarunt aequore tingui.
 Quaeque polo posita est glaciali proxima Serpens
 Frigore pigra prius nec formidabilis ulli,
 175. Incaluit sumpsitque novas fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 Quamvis tardus eras et te tua plaustra tenebant.
 Ut vero summo despexit ab aethere terras
 Infelix Phaëthon penitus, penitusque iacentes,
 180. Palluit, et subito genua intremuere timore,
 Suntque oculis tenebrae per tantum lumen abortae
 Et iam mallet equos numquam tetigisse paternos,
 Iam cognosse genus piget, et valuisse rogando;
 Iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta
 185. Praecipiti pinus borea, cui victa remisit
 Frena suus rector, quam dis votisque reliquit.
 Quid faciat? multum caeli post terga relictum,
 Ante oculos plus est. animo metitur utrumque.
 Et modo quos illi fatum contingere non est,

190. Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
 Quidque agat, ignarus stupet et nec frena remittit,
 Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
 Sparsa quoque in vario passim miracula caelo
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
195. Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
 Scorpius, et cauda flexisque utrimque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnere curvata minitantem cuspide vidit,
200. Mentis inops gelida formidine lora remisit.
 Quae postquam summo tetigere iacentia tergo,
 Exspatiantur equi, nulloque inhihente per auras
 Ignotae regionis eunt, quaque impetus egit,
 Hac sine lege ruunt, altoque sub aethere fixis
205. Incursant stellis, rapiuntque per avia currum.
 Et modo summa petunt, modo per declive viasque
 Praecipites spatio terrae propiore feruntur.
 Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos, ambustaque nubila fumant.
210. Corripitur flammis ut quaeque altissima, tellus,
 Fissaque agit rimas et sucis aret adeptis.
 Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
 Materiamque suo praebet seges arida damno.
 Parva queror. magnae pereunt cum moenibus urbes.
215. Cumque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt. silvae cum montibus ardent,
 Ardet Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete
 Et tum sicca, prius creberrima fontibus Ide
 Virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemos.
220. Ardet in immensum geminatis ignibus Aetne,
 Parnassusque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys,
 Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque
 Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
 Nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet,
225. Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus,

- Aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
 Tum vero Phaëthon cunctis e partibus orbem
 Aspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
 Ferventesque auras velut e fornace profunda
 230. Ore trahit, currusque suos candescere sentit ;
 Et neque iam cineres eiectatamque favillam
 Ferre potest, calidoque involvitur undique fumo,
 Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
 Nescit, et arbitrio volucrum raptatur equorum.
 235. Sanguine tunc credunt in corpora summa vocato
 Aethiopum populos nigrum traxisse colorem.
 Tum facta est Libye raptis umoribus aestu
 Arida. tum nymphae passis fontesque lacusque
 Deflevere comis. quaerit Boeotia Dircen,
 240. Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent, mediis Tanais fumavit in undis,
 Peneosque senex, Teuthranteusque Caicus,
 Et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho,
 245. Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatis ludit Maeandros in undis,
 Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
 Arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus, Gangesque, et Phasis, et Hister
 250. Aestuat Alpheus, ripae Spercheides ardent :
 Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus, aurum :
 Et quae Maeonias celebrarant carmine ripas
 Flumineae volucres, medio caluere Caystro.
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem
 255. Occuluitque caput quod adhuc latet. ostia septem
 Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
 Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccatur,
 Hesperiosque amnes, Rhenum Rhodanumque Padumque,
 Cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrin.
 260. Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
 Lumen et infernum terret cum coniuge regem.

Ζαφειρίου Φραγκίσκου

- Et mare contrahitur, siccaeque est campus harenae
 Quod modo pontus erat; quosque altum texerat aequor,
 Exsistunt montes et sparsas Cycladas augent.
265. Ima petunt pisces, nec se super aequora curvi
 Tollere consuetas audent delphines in auras.
 Corpora phocarum summo resupina profundo
 Exanimata natant. ipsum quoque Nerea fama est
 Doridaque et natas tepidis latuisse sub antris.
270. Ter Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu
 Exserere ausus erat; ter non tulit aëris ignes.
 Alma tamen Tellus, (ut erat circumdata ponto,
 Inter aquas pelagi contractos undique fontes,
 Qui se condiderant in opacae viscera matris,
275. Sustulit oppressos) collo tenus arida vultus,
 Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
 Omnia concutiens paulum subsedit et infra
 Quam solet esse, fuit; sacraque ita voce locuta est:
 «Si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
280. Summe deum? liceat periturae viribus ignis
 Igne perire tuo, clademque auctore levare.
 Vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo»—
 Presserat ora vapor—«tostos en aspice crines,
 Inque oculis tantum, tantum super ora favillae.
285. Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
 Officiiue refers, quod adunci vulnera aratri
 Rastrorumque fero totoque exerceor anno,
 Quod pecori frondes, alimentaue mitia, fruges
 Humano generi, vobis quoque tura ministro?
290. Sed tamen exitium fac me meruisse, quid undae,
 Quid meruit, frater? cur illi tradita sorte
 Aequora decrescunt et ab aethere longius absunt?
 Quodsi nec fratris, nec te mea gratia tangit,
 At caeli miserere tui. circumspice utrumque,
295. Fumat uterque polus. quos si vitiaverit ignis,
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
 Vixque suis umeris candentem sustinet axem.

- Si freta, si terrae pereunt, si regia caeli
 In chaos antiquum confundimur. eripe flammis
 300. Siquid adhuc superest, et rerum consule summae.»
 Dixerat haec Tellus: neque enim tolerare vaporem
 Ulterius potuit nec dicere plura, suumque
 Rettulit os in se propioraque manibus antra.
 At pater omnipotens, superos testatus et ipsum
 305. Qui dederat currus, nisi opem ferat. omnia fato
 Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 Unde solet latis nubes inducere terris,
 Unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
 Sed neque quas posset terris inducere, nubes
 310. Tunc habuit nec quos caelo dimitteret, imbres.
 Intonat et dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam pariterque animaque rotisque
 Expulit, et saevis compescuit ignibus ignes.
 Consternantur equi et saltu in contraria facto
 315. Colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
 Illic frena iacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
 320. Volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
 Fertur, ut interdum de caelo stella sereno
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria diverso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.
 325. Naides Hesperiae trifida fumantia flamma
 Corpora dant tumulo, signant quoque carmine saxum :
 «Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni ;
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis».
 Nam pater obductos, luctu miserabilis aegro,
 330. Condiderat vultus: et si modo credimus, unum
 Isse diem sine sole ferunt. incendia lumen
 Praebebant, aliquisque malo fuit usus in illo.
 At Clymene postquam dixit quaecumque fuerunt

- In tantis dicenda malis, lugubris et amens
 335. Et laniata sinus totum percensuit orbem :
 Exanimesque artus primo, nox ossa requirens,
 Repperit ossa tamen peregrina condita ripa,
 Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum
 Perfudit lacrimis at aperto pectore fovit.
340. Nec minus Heliades lugent et, inania morti
 Munera, dant lacrimas. et caesae pectora palmis
 Non auditurum miseras Phaëthonta querellas
 Nocte dieque vocant, adsternunturque sepulchro.
 Luna quater iunctis implerat cornibus orbem :
345. Illae more suo, nam morem fecerat usus,
 Plangorem dederant. e quis Phaëthusa, sororum
 Maxima, cum vellet terra procumbere, quæsta est
 Deriguisse pedes. ad quam conata venire
 Candida Lampetie subita radice retenta est.
350. Tertia, cum crinem manibus laniare pararet,
 Avellit frondes. hæc stipite crura teneri,
 Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
 Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 Perque gradus uterum pectusque umerosque manusque
355. Ambit. et exstabant tantum ora vocantia matrem.
 Quid faciat mater, nisi, quo trahat impetus illam,
 Huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?
 Non satis est; truncis avellere corpora temptat
 Et teneros manibus ramos abrumpit. at inde
360. Sanguineae manant, tamquam de vulnere, guttae.
 «Parce, precor, mater», quaecumque est saucia, clamat,
 «Parce, precor! nostrum laceratur in arbore corpus.
 Iamque vale» — cortex in verba novissima venit.
 Inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
365. De ramis electra novis, quæ lucidus amnis
 Excipit et nuribus mittit gestanda Latinis.

LIBER SEXTUS

NIOBE

-
146. Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti
Rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat:
150. Nec tamen admonita est poena popularis Arachnes
Cedere caelitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos. sed enim nec coniugis artes
Nec genus amborum magnique potentia regni
Sic placere illi, quamvis ea cuncta placerent,
155. Ut sua progenies. et felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi praescia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias, «Ismenides, ite frequentes
160. Et date Latonae Latonigenisque duobus
Cum prece tura pia, lauroque innectite crinem:
Ore meo Latona iubet». paretur, et omnes
Thebaïdes iussis sua tempora frondibus ornant,
Turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
165. Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro
Et, quantum ira sinit, formosa movensque decoro
Cum capite inmissos umerum per utrumque capillos
Constitit: utque oculos circumtulit alta superbos,
170. «Quis furor, auditos» inquit «praeponere visis

- Caelestes? aut cur colitur Latona per aras,
 Numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
 Cui licuit soli superiorum tangere mensas.
 Pleiadam soror est genetrix mea, maximus Atlas
175. Est avus, aetherium qui fert cervicibus axem:
 Iuppiter alter avus, socero quoque glorior illo.
 Me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
 Sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
 Moenia cum populis a meque viroque reguntur.
180. In quamcumque domus adverti lumina partem,
 Immensae spectantur opes, accedit eodem
 Digna dea facies, huc natas adice septem
 Et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
 Quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam,
185. Nescio quoque audete satam Titanida Coeo
 Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
 Exiguam sedem pariturae terra negavit.
 Nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est.
 Exsul erat mundi, donec miserata vagantem
190. «Hospita tu terris erras, ego» dixit «in undis»,
 Instabilemque locum Delos dedit, illa duorum
 Facta parens: uteri pars haec est septima nostri.
 Sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo;
 Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
195. Maior sum, quam cui possit Fortuna nocere;
 Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
 Excessere metum mea iam bona, fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum,
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
200. Latonae turbam: qua quantum distat ab orba?
 Ite, propere ite, satis sacri est; laurumque capillis
 Ponite». deponunt, infectaque sacra relinquunt,
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
 Indignata dea est, summoque in vertice Cynthi
205. Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
 «En ego vestra parens, vobis animosa creatis,

- Et, nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
 An dea sim, dubitor. perque omnia saecula cultis
 Arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
210. Nec dolor hic solus: diro convicia facto
 Tantalus adiecit, vosque est postponere natis
 Ausa suis, et me, quod in ipsam recidat orbam
 Dixit, et exhibuit linguam scelerata paternam».
 Adiectura preces erat his Latona relatis:
215. «Desine!» Phoebus ait «poenae mora longa querella est».
 Dixit idem Phoebe. celerique per aëra lapsu
 Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
 Planus erat lateque patens prope moenia campus,
 Assiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
220. Duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
 Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
 Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia suco
 Terga premunt, auroque graves moderantur habenas.
 E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
225. Prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
 Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coercet,
 «Ei mihi!» conclamat, medioque in pectore fixa
 Tela gerit, frenisque manu moriente remissis
 In latus a dextro paulatim defluit armo.
230. Proximus, audito sonitu per inane pharetrae,
 Frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbris
 Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
 Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
 Frena dabat: dantem non evitabile telum
235. Consequitur, summaque tremens cervice sagitta
 Haesit, et exstabat nudum de gutture ferrum.
 Ille, ut erat, pronus per crura admissa iubasque
 Volvitur, et calido tellurem sanguine foedat.
 Phaedimus infelix et aviti nominis heres
240. Tantalus, ut solito finem imposuere labori,
 Transierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae:
 Et iam contulerant arto luctantia nexu

- Pectora pectoribus, cum tento concita nervo,
Sicut erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
245. Ingemuere simul, simul incurvata dolore
Membra solo posuere; simul suprema iacentes
Lumina versarunt, animam simul exhalarunt.
Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
250. Inque pio cadit officio; nam Delius illi
Intima fatifero rupit praecordia ferro.
Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
Eruta, cumque anima cruor est effusus in auras.
At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
255. Afficit, ictus erat, qua crus esse incipit, et qua
Mollia nervosus facit internodia poples.
Dumque manu temptat trahere exitiabile telum,
Altera per iugulum pennis tenuis acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis, seque eiaculatus in altum
260. Emicat, et longe terebrata prosilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat, «di» que «o communiter omnes»
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
«Parcite!» motus erat, cum iam revocabile telum
265. Non fuit, arcitenens, minimo tamen occidit ille
Vulnere, non alte percusso corde sagitta.
Fama mali populique dolor lecrimaeque suorum
Tam subitae matrem certam fecere ruinae
Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
270. Hoc essent, superi quod tantum iuris haberent.
Nam pater Amphion ferro per pectus adacto
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
Quae modo Latoïs populum summoerat aris
275. Et mediam tulerat gressus resupina per urbem,
Invidiosa suis; at nunc miseranda vel hosti.
Corporibus gelidis incumbit, et ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.

- A quibus ad caelum liventia bracchia tollens
280. «Pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore,
(Pascere ait, satiaque meo tua pectora luctu :)
Corque ferum satia!» dixit «per funera septem
Efferor. exsulta, victrixque inimica triumphā.
Cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
285. Quam tibi felici, post tot quoque funera vinco».
Dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu :
Qui praeter Nioben unam conterruit omnes.
Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores :
290. E quibus una trahens haerentia viscere tela
Inposito fratri moribunda relanguit ore :
Altera solari miseram conata parentem
Conticuit subito, duplicataqua vulnere caeco est :
(Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.)
295. Haec frustra fugiens collabitur : illa sorori
Immoritur : latet haec : illam videres.
Sexque datis leto diversaque vulnera passis
Ultima restabat : quam toto corpore mater,
Tota veste tegens «unam minimamque relinque!
300. De multis minimam posco» clamavit «et unam».
Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
Exanimes inter natos natasque virumque,
Deriguitque malis. nullos movet aura capillos,
In vultu color est sine sanguine, lumina maestis
305. Stant inmota genis : nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, et venae desistunt posse moveri ;
Nec flecti cervix nec bracchia reddere motus
Nec pes ire potest : intra viscera saxum est.
310. Flet tamen, et validi circumdata turbine venti
In patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
Liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Α' ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Βιβλ. Ι, 1—4

1—4. animus=ψυχή (=cupido=ἐπιθυμία). fert (q. fero)=φέρει. παρακινεῖ. . . dicere(=canere)=ψάλλω. forma mutata=μορφή ἄλλαγεῖσα, (γενομένη) μεταμόρφωσις. di=ζήητ. τοῦ deus. coeptum=τὸ ἀρξάμενον (ἔργον). et illas=etiam illas (formas). adspiro=προσπνέω, βοηθῶ. ad=usque ad mea tempora. deduco=κατάγω, καθοδηγῶ, ἢ φ. σειρά=animus (meus) fert (me dicere formas mutatas in corpora nova. di, adspirate meis coeptis (nam vos muta(vi)stis et illas) et deducite carmen ab origine prima mundi (usque) ad mea tempora.

Β' ΦΑΕΘΩΝ

(Βιβλ. ΙΙ, στ. 1—366)

1—18. regia (domus). sublimis, ἐπίθ. ὑψηλός. columna=κίον. mīco, ui (α') στίλβω. imitor, q. μιμοῦμαι, ὁμοιάζω. pyropus, ἐπίθ. πυρωπός· λέξ. ἑλλην. κρῶμα χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ. ebur-oris = ὀδοὺς ἐλέφαντος(κ. φίλντισι). fastigium = ἀέτωμα (ναοῦ, ἀνακτόρου). nitidus, ἐπίθ. στιλπνός· ἢ φουσ. σειρά=cuius fastigia summa tegebat ebur nitidum. biforis-e, ἐπίθ. δίθυρος. radio, q. α'=ἀκτινοβολῶ. valva καὶ συνηθέστ. valvae-arum = δίφυλλος θύρα. opus-eris, οὐδ. ἔργον (τέχνη). Mulciber-eris ἢ -bri = ὁ Ἡφαίστος (qui mulcet = μαλάσ-

σει ferrum). illic, ἐπίρ. ἐκεῖ (ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ ἀνακτόρου). caelarat, ρ. caelo = κατασκευάζω μὲ τέχνην. cingo (ρ. γ') = περιβάλλω. immineo-ere = ἐπιζέμαμαί τι. Orbis-is = ἡ Οἰκουμένη. caeruleus = ἐπίθ. κυάνεος, μαῦρος. caeruleus deus = κυανοχαίτης θεός (θαλάσσιοι θεοί). habet unda (caelatos deos). Triton-onis = ὁ Τρίτων, θαλάσσιος θεός, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, προηγείτο τοῦ ἄρματος τοῦ Ποσ. καὶ ἐσάλπιζε διὰ μέγαλον κογχυλίου. canorus ἐπίθ. εὐμόλπος, γλυκὺς τραγουδιστής. Proteus-i = ὁ Πρωτεύς, θαλάσσιος θεός μὲ προφητ. δύναμιν, βόσκων τὰ τέρατα τοῦ Ποσειδ. καὶ δυνάμενος νὰ λαμβάνῃ πᾶσαν φανταστικὴν μορφήν (προσωποποιία τῶν κυμάτων). ambiguus, ἐπίθ. ἀμφίβολος (ἐπίθ. τοῦ Πρωτέως λόγῳ τῶν μεταμορφώσεων του). balaena = φάλαινα. Aegaeon-onis = θαλάσσιος γίγας ἐκατόγχευ· εἰκονίζετο καθήμενος ἐπὶ ράχεως φαλιάνης. immanis, ἐπίθ. ὑπερμεγέθης. lacertus, οὐσ. ὁ βραχίον. Ἡ φυσ. σειρὰ: Aegaeona (caelarat) prementem immania terga balaenarum suis lacertis. Doris-idis = ἡ Δωρίς, συνεζεύχθη τὸν Νηρέα, ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν αἱ πενήκοντα Νηρηίδες. nata (nascor) = ἡ θυγάτηρ. nare ρ. no = κολυμβῶ (νήχομαι). moles-is (ἄρσ.) βράχος, σκόπελος. viridis, ἐπίθ. πράσινος, θαλερός. siccus, ρῆμα = ξηραίνω (κ. στεγνῶν). capillus, ἄρσ. ἡ κόμη. virides capillos siccare (videntur). piscis-is = ἄρσ. ὁ ἰχθύς. quaedam (videntur) vehi pisce. facies non (est) una omnibus (natis). decet, ρ. τριτοπρ. = πρέπει· qualem decet esse (faciem) sororum. gero, ρ. = φέρω. gerit (caelatas). numina ruris = οἱ δαίμονες τῶν ἀγρῶν, τῆς ὑπαίθρου. haec super, δηλ. ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. fulgeo-lsi-ere = λάμπω. Signa = οἱ ἀστερισμοὶ τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου, δώδεκα, σχηματίζοντες κύκλον, ὃν διατρέχει ἐτησίως ὁ ἥλιος. sex foribus dextris = ἕξ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ φύλλου τῆς θύρας.

19—46. quo, ἐπίρ. ὅπου. simul... venit = εὐθύς ὡς ἔφθασε acclivus, ἐπίθ. ἀνωφερής. proles-is, θηλ. γόνος, τέκνον. Clymeneia, = Κλυμενήτις, ὁ Φαέθων, ὁ ἐκ τῆς Κλυμένης· αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὠκεανοῦ, βασίλισσα τῶν Αἰθιοπῶν. limes-itis = ἡ ὁδός. dubitatus parens = ὁ ἀμφίβολος γονεὺς· περὶ τῆς πατρότητος τοῦ Ἡλίου εἶχεν ἀμφιβολίας ὁ Φαέθων, ὁ δὲ Ἐπαφος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, εἶπεν εἰς τὸν Φαέθοντα ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Ἡλίου. protinus, ἐπίρ. εὐθύς. Ἡ φυσ. σειρὰ εἶνα: protinus fert (Phaëthon) sua vestigia ad pa-

trios vultus et constitit procul. procul ἐπιρ. μακράν. neque enim ferebat lumina solis propiora = καὶ διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρει τὴν λάμπην τοῦ Ἡλίου ἀπὸ πολὺ πλησίον (ἐξ ἔγγυτέρας ἀποστάσεως). velatus, τοῦ velo=καλύπτω. solium-i=βασιλικὸς θρόνος. smaragdus, οὐσ. ὁ σμάραγδος, πολύτιμος λίθος πρασίνου χρώματος. Dies, mensis, annus... προσωποποιεῖ τὰς διαιρέσεις ταύτας τοῦ χρόνου καὶ δημιουργεῖ θεότητας περιστοιχιζούσας τὸν θρόνον τοῦ Ἡλίου καὶ ἐτοιμοὺς νὰ ἐκτελέσουν τὰς διαταγὰς του. Horae αἱ Ἔσραι, θυγατέρες τῆς Θέμιδος. positae spatiis aequalibus = διότι αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι ἴσης διαρκείας. Ver novum=τὸ νεαρὸν ἔαρ, οὔτως ἐλέγετο ὁ πρῶτος μῆν τοῦ ἔαρος. cinctus τοῦ c. cingor = περιβάλλομαι, στεφανοῦμαι. nudus, ἐπίθ. γυμνός (ἐλαφρὰ ἐνδεδυμένος). spruceus, ἐπίθ. σταχυίνος. sertum, οὐδ. στέφανος. sordidus, ἐπίθ. ρυπαρός. calcata uva=πατημένη σταφυλή. glacialis, ἐπίθ. παγετώδης. hirsutus, ἐπίθ. ἀνχημρός, διασός. canus, ἐπίθ. πολίος. Κανονικώτερον θὰ ἔλεγεν' habens Hiems canos capillos hirsutos. inde, ἐπιρ. ἐκεῖθεν, δηλ. ex solio. vidit Sol loco medius=εἶδεν ὁ Ἡλιος ἀπὸ τὴν ἐν τῷ μέσῳ θέσιν του. paventem q. paveo=φοβοῦμαι. aio, ἔλλειπ. ρῆμα=λέγω. progenies=τέκνον. infitianda q. infitior=ἀρνηοῦμαι. haud infitianda parenti=τοῦ ὁποίου τὴν πατρότητα δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ (γνήσιο παιδί μου). refert = respondet. immensis, ἐπίθ. ἄμετρος. culpa, οὐσ. πταῖσμα, μοιχεία. celo, q. καλύπτω, ἀποκρύπτω. pignus-oris, οὐδ. ἐνέχυρον, ἀπόδειξις. propago-inis=ἀποφυὰς, ἔκγονος. Ἡ φυσ. σειρά: da pignora, genitor, per quae credat' (esse) tua vera propago. error = ἀμφιβολία. detraho, q. ἀφαιρῶ. animis nostris ἀντι animo meo. dixerat (Phaëthon). accedere propius, διότι ὁ Φαέθων εἶχε σταθῆ μακράν τοῦ πατρός του, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρει τὴν ἐκτυφλωτικὴν του λάμπην. amplexus-us = περιπτύξεις, ἀσπασμός. edo-idi-utum (γ') = ἐκφέρω, ἀποκαλύπτω. ortus-us=ἀνατολή, γέννησις. quoque minus... et ut minus... quod vis = ὅ,τι δήποτε θέλεις. munus-eris, οὐδ. χάρις, δῶρον. testis adesto = μάρτυς ἔστω. palus-udis = τὸ ἔλος, τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἐν Ἄδῃ, εἰς τὸ ὁποῖον ὠρρίζοντο οἱ θεοί. Ἡ Στυξ ἐγέννησε τὴν Νίκην, ἣτις ἐβοήθησε τὸν Δία εἰς τὸν ἀγῶνά του κατὰ τῶν Γιγάντων καὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὴν ἐδέχθη νὰ ὠρρίζονται οἱ θεοὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς της, οἱ ἐπιροκοῦντες δὲ ἐστεροῦντο τῆς ἀδιότητος τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη.

47. vix bene=εὐθὺς ὥς. desierat (sol), τοῦ desino=παύομαι, τελειώνω. alipes-edis=πετρόπους. jus-ris=δικαίωμα ἔξουσία. moderamen-inis=πηδάλιον, ἡνία. in diem (unum).

49. paenituit iurasse patrem = μετενόησε, διότι ἔδωκεν ἔνορκον ὑπόσχεσιν ὁ πατήρ. concutiens τοῦ concutio = σείω. temerarius, ἐπίθ. παράλογος· ἡ φυσικὴ σειρά· vox mea facta est tua (voce) temeraria = ἡ ὑπόσχεσίς μου ἀπεδείχθη παράλογος διὰ τῆς αἰτήσεώς σου. utinam liceret=εἶθε νὰ ἐπετρέπετο· (διατί δὲν ἐπετρέπετο νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του;). negarem (si liceret). dissuadeo, ρ. ἀποδοκιμάζω. tutus, ἐπίθ. ἀσφαλής, ἀκίνδυνος. conveniant τοῦ τριτοπρ. convenit=ἀρμόζει. Ἡ πλήρης σειρά· petis magna munera et (talìa) ut nec viribus (tuis) istis conveniant = ζητεῖς μεγάλα δῶρα καὶ τοιαῦτα, ὥστε νὰ μὴ ἀρμόζουν εἰς τὰς δυνάμεις αὐτάς· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ puerilibus annis. sors-rtis=ἡ μοῖρα, ἡ φύσις. affecto, ρ. ἐπιθυμῶ πολύ. placeat sibi quisque licebit... κατ' ἔννοιαν· ἐπιτρέπεται εἰς ἕκαστον τῶν θεῶν γὰρ ἔχη πολὺν μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐν τούτοις ὁμως... consisto, ρ. ἵσταμαι ὀρθίως. ignifer axis=πυροφόρος ἄξων (ἀμάξης), πυροφόρον ἄρμα. me valet excepto=ἔμοῦ μόνου ἔξαρουμένου. non agat hos currus=δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κυβερνήσῃ αὐτὸ τὸ ἄρμα. arduus=ἀνηφορικός. prima via ἔννοεῖ τὸ πρῶτον μέρος τῆς τροχιάς, τὴν ὁποίαν θὰ ἠκολούθει τὸ ἡλιακὸν ἄρμα. enitor=προσπαθῶ, ἀναβαίνω. vix enitantur=μόλις καὶ μετὰ βίας ἠμποροῦν ν' ἀναβοῦν. mane, ἐπίρ. πρωί. recensntis=πρόσφατος, ζωηρός. medio caelo est altissima (via). unde=ὀπόθεν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ὑψηλότατον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ, δι' οὗ θὰ διήρχετο τὸ ἄρμα, τὸ ζενίθ. trepido, ρ. τρέμω. ultima (via) = τὸ τέμα τῆς τροχιάς. pronus, κατωφερός. egeo = ἔχω ἀνάγκην. in praecipis (ἐπιρρηματικῶς)=εἰς τὴν ἄβυσσον. Tethys-yos=ἡ Τηθύς, θεὰ θαλασσία, προσωποποιία τῆς θαλάσσης, ἐν ἣ ἐπίστευον ὅτι ὁ Ἥλιος διανυκτερεύει. adde, ρ. addo=προστίθημι, συνυπολογίζω. assiduus, ἐπίθ. ἀδιάλειπτος, συνεχής. vertigo-inis = στροφή. rapitur caelum=κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος. volumen-inis=περιστροφῆ. nitor in adversum=ὀρμῶ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, δηλαδὴ πρὸς ἀνατολάς. Τὸ νόημα· ὁ οὐρανὸς στρέφεται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἔλκων μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ἄστρα· ἐν τῷ μεταξὺ ὁμως ὁ Ἥλιος δι' ἀντιθέτου λοξῆς κινήσεως προχωρεῖ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. nec... im-

petus, ἡ φυσικὴ σειρά: nec me vincit impetus qui cetera (vincit), δηλ. δὲν με παρασύρει ἡ φορὰ, ἣτις ἔλκει τὰ ἄλλα ἄστρα. φέρομαι πρὸς δυσμὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἄστρον, ἀλλὰ τοῦτο δὲν με ἐμποδίζει νὰ κατευθυνθῶ μὲ ἰδικήν μου κίνησιν πρὸς ἀνατολάς. rapido orbi contrarius evehor = φέρομαι ἀντιθέτως πρὸς τὸν πρὸς δυσμὰς τάχιστα στρεφόμενον οὐρανόν. fingo, q. φαντάζομαι. finge datos (esse) currus = φαντάσθητι ὅτι σοῦ ἐδόθη τὸ ἄρμα καὶ ἀνέλαβες τὴν ἡρωϊκίαν. obvius eo = βαδίζω κατ' ἀντίθετον πρὸς τι διεύθυνσιν. poterisne rotatis obvius ire polis? = θὰ δυνηθῆς νὰ βαδίσης κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν πρὸς τὴν περιστροφὴν τῶν πόλων τοῦ οὐρανοῦ; citus axis = ὁ ταχὺς ἄξων τοῦ οὐρανοῦ, ἐνταῦθα αὐτὸς ὁ οὐρανός. Ἡ πλήρης διατύπωσις εἶναι: poteris ire ita, ut non conferat te citus axis. concipio animo = συλλαμβάνω τι ἐν τῷ νῷ, φαντάζομαι. illic = ἐκεῖ, εἰς τὰ οὐράνια ὕψη. ditia, οὐδ. πλ. ἀρχαῖκ. dis ἀντι divas = πλούσιος.

80. gradieris, q. gradior = βαδίζω. adversi Tauri ἔννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ταύρου, ὅστις ἐπῆρχετο κατὰ τοῦ Φαέθοντος ἐκ τῆς ἀντιθέτου διευθύνσεως, διότι ὁ Ἥλιος διὰ τῆς κινήσεώς του φέρεται ἀπὸ τοῦ Κριοῦ πρὸς τὸν Ταῦρον, ἀπὸ τοῦ Ταύρου πρὸς τοὺς Διδύμους κλπ. Haemonii arcus, ἔννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ τοξοφόρου Κενταύρου Χείρωνος. Ὁ Χείρων, εἷς ἐκ τῶν Κενταύρων, παριστάνετο ἔχων κατὰ μὲν τὸ ἄνω μέρος σῶμα ἀνθρώπου, κατὰ δὲ τὸ κάτω σῶμα ἵππου· οὗτος ἔζησεν ἐν Αἰμονίᾳ, τῇ σημερινῇ Θεσσαλίᾳ, καὶ ὑπῆρξε παιδαγωγὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του κατησερώθη. ora Leonis, ἔννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Λέοντος. circuitus-us = περιφέρεια. curvo, q. κάμπω. Scorpius, ὁ ὄγδοος ἀστερισμὸς τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου. Cancer-cri = ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Καρκίνου. aliter curvantem braccia ὁ Καρκίνος κάμπει κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ τὸν Σκορπίον τοὺς βραχίονας· ὁ Σκορπίος ἐκτείνει εἰς μῆκος τοὺς βραχίονάς του καὶ τοὺς κάμπει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἐνῶ ὁ Καρκίνος κάμπει αὐτοὺς ὀλίγον καὶ περὶ τὸ ἄκρον μόνον. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὁ Καρκίνος ἔχει αὐτοὺς ἐστραμμένους πρὸς δυσμὰς, ὁ δὲ Σκορπίος πρὸς ἀνατολάς. animosus, ἐπίθ. ζωηρός, ἐξημμένος. in promptu est = εἶναι φανερόν, εὐκόλον. naris-is = ὁ μυκτῆρ, ἡ ρίς. efflo, q. ἐκφυσῶ. ἡ φυσ. σειρά: nec tibi est in promptu regere quadrupedes animosos, ignibus illis, quos... ore et naribus ef-

flant. vix me patiuntur (equi animosi) = μετὰ δυσκολίας ὑπακούουν εἰς ἐμέ.

87. incaluere, παρακ. incalesco = θερμαίνομαι. repugno, ρ. ἀνθίσταμαι. habenae-arum = ἡνία. auctor = αἴτιος. caveo, ρ. φροντίζω. sino, ρ. ἐπιτρέπω. dum resque sinit = et dum res = καὶ ἐφ' ὅσον ἀκόμη ἢ κατάστασις ἐπιτρέπει (κατόπιν δηλ. θὰ εἶναι ἀργά). cor-rigo, ρ. διορθώνω. votum = ἐπιθυμία. scilicet, ἐπίρ. δηλον ὅτι. petis scilicet certa pignora ut credas genitum (esse) te nostro sanguine, do pignora certa timendo = δίδω δια τοῦ φόβου μου (περὶ τῆς ζωῆς σου) ἀσφαλῆ ἀποδείξιν ὅτι εἶμαι πατήρ σου. probor, ρ. δοκιμάζομαι, ἀποδεικνύομαι. insero, ρ. ἐμβάλλω. intus, ἐπίρ. ἐντός (intus = in rectoribus). deprendere ἀντι deprehendere = κατανοεῖν.

95. circumspice τοῦ ρ. circumspicio = περισκοπῶ, κοιτάζω γύρω. eque tot ac tantis bonis = et ex tot... repulsa-ae = ἡ ἀποτυχία, ἡ ἄρνησις. deprecor, ρ. ἱκετεύω, παρακαλῶ (νὰ μὴ ζητῆς). blandis lacertis = μὲ θωπευτικὸς βραχίονας (ὁ Φαέθων ἐν τῷ μεταξὺ ἐθώπευε τὸν τράχηλον τοῦ πατρός του). monitus-us = συμβουλή. propositumque premit = ἐπιμένει εἰς τὴν ἀπόφασίν του. flagro, ρ. φλέγομαι.

105. qua licuit cunctatus = βραδύνας (ἀναβαλὼν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Φαέθ.) ὅσον ἠδυνήθη. Vulcania munera δῶρον τὸ ὁποῖον εἶχε προσφέρει εἰς τὸν Ἥλιον ὁ Ἥφαιστος. temo-onis = ὁ ρυμός, τὸ ἄρμα. curvatura = τὸ κύρτωμα. summae rotae curvatura τὸ περιφερικὸν μετάλλινον περίβλημα τοῦ τροχοῦ (ἐπίσωτρον). radius = ἡ ἀκτίς τοῦ τροχοῦ. per iuga = κατὰ μῆκος τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἄρματος. crhysolithi = χρυσόλιθοι, πολύτιμοι λίθοι, χρώματος κίτρινον ἢ χρυσοειδοῦς. gemma-ae = πολύτιμος λίθος. ex ordine = κατὰ συνεχῆ σειράν. percusso Phoebō = ἀνακλωμένον τοῦ ἡλιακοῦ φωτός (τὸ ὁποῖον προσέπιπεν ἐπὶ τῶν πολυτ. λίθων). reddebant clara lumina = ἐσκόρπιζον λαμπρὰν ἀκτινοβολίαν. rutilus ortus = ἡ ξανθή, ἐρυθρωπὴ ἀνατολή. Aurora = ἡ Ἥως, ἀδελφὴ τοῦ ἡλίου (πρὸβλ. ἠριγένεια, ροδοδάκτυλος). atrium = τὸ μέγαρον, τὸ ἀνάκτορον (τὸ ἐπισημότερον διαμέρισμα τῆς ρωμαϊκῆς οἰκίας). Lucifer-ri = ὁ Ἐωσφόρος, ὁ πλανήτης Ἄφροδίτη, ὁρατὸς πρὸ τῆς Ἀνατολῆς τοῦ Ἥλιου ἢ ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν του (κ. ἄστρο τῆς αὐγῆς, ἀποσπερίτης). statio-onis = θέσις, σταθμός. novissimus = τελευταῖος.

Ζαφειρίου Φραγκίσκου

116. rubesco, ρ. ἐρυθραίνομαι, ἀρχίζω νὰ κοκκινίζω. evanesco, ρ. ἀφανίζομαι, ἐξαλείφομαι. extrema luna=φθίνουσα σελήνη. Titan-anis=Τιτάν, ὁ Ἥλιος, ὡς υἱὸς τοῦ Τιτᾶνος Ὑπερίονος, πρὸς τὸν ὁποῖον ταυτίζεται. perago, ρ. ἐκτελῶ. vomo, ρ. ἐμῶ, ἐξερεύνομαι. satur-ra-rum, ἐπίθ. κεκορεσμένος (χορτᾶτος). praesepes-is=φάτνη. sucus-i=χυμός. frenum-i=ὄ χαλινός.

122. contigit τοῦ ρ. contingo ἢ continguo=ἀλείφω. fecit (ora) patientia rapidae flammae sacro medicamine=καὶ κατέστησε τὰ πρόσωπα ἀνθεκτικά (ἀπυρόβλητα) διὰ τοῦ θείου φαρμάκου, τῆς καταστρεπτικῆς φλογός. comae, δοτ. praesagus, ἐπίθ. προφητικός. suspirium-ii=ὄ στεναγμός. luctus, γεν. ἀντικ. sollicitus, ἐπίθ. τεταραγμένος, ἀδημονῶν.

126. saltem, ἐπίρ. τοῦλάχιστον. pareo, ρ. ὑπακούω. stimulus-i=τὸ κέντρον, δι' οὗ κεντοῦν τοὺς ἵππους. parce stimulis=φείδου τῶν κέντρων, μὴ βιάζεις μὲ κεντήματα τοὺς ἵππους. Iorum-i=ὄ ἱμάς (κ. λουρί), ἡνία. Ioris utere fortius (quam) stimulis, διότι οἱ ἵπποι τοῦ Ἥλιου δὲν εἶχον ἀνάγκην κεντημάτων, διὰ νὰ τρέξουν, ἀλλ' ἀντιθέτως συγκρατήσεως διὰ τῶν ἡνίων. sponte sua=ἐκουσίως, ἀφ' ἑαυτῶν. inhibeo, ρ. συγκρατῶ. volentes=ἐπιθυμοῦντας πάντοτε νὰ τρέχουν ταχέως. nec tibi placeat via=νὰ μὴ προτιμήσης τὴν ὁδόν, τὴν διεύθυνσιν. per quinque directos arcus' arcus ἐνταῦθα εἶναι οἱ πέντε κύριοι παράλληλοι κύκλοι τῆς οὐρανόσφαιρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐγκλείονται ἰσάριθμοι ζῶναι, δύο πολικαί, δύο τροπικαί καὶ ἡ τοῦ ἰσημερινοῦ· μακρόθεν δὲν διακρίνονται ὁλόκληροι ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου, ἀλλὰ μόνον τμήματα αὐτῶν. Sectus, μετ. τοῦ seco=τέμνω. in obliquum=λοξῶς, πλαγίως. curvamen-inis=ἡ καμπή. Iimes-itis=ἀτραπός, ζώνη (περιοχή)· ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὸν Ζωδιακὸν κύκλον, ὅστις εἶναι εἷς τῶν μεγαλύτερων κύκλων τῆς οὐρανόσφαιρας, διότι περικλείει τὴν τροχίαν πάντων τῶν πλανητῶν, οἱ ὁποῖοι πολλάκις ἀπομακρύνονται τῆς ἐκλειπτικῆς. Ἡ ἐκλειπτικὴ εἶναι ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ζωδιακοῦ γραμμὴ, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε ἐκκλίνει ὁ Ἥλιος. contentus, ἐπίθ. συνεχόμενος. zonarum trium fine=μὲ τὰ ὅρια τῶν τριῶν ζωνῶν· αἱ τρεῖς ζῶναι, δι' ὧν διέρχεται ὁ Ζωδιακός, εἶναι: α) ὁλόκληρος ἡ διακεκαυμένη, β) τὰ ἄκρα καὶ τῶν δύο εὐκρατῶν καὶ γ) μικρὸν μέρος πέραν τοῦ τροπικοῦ, δηλ. τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Αἰγίουκερω. effugio, ῥο. ἐκφεύγω, ἀπομακρύνομαι.

australis, ἐπίθ. νότιος. Arctus=ὁ ἄστερισμὸς τῆς μεγάλης Ἄρκτου.

133. hac (via) δηλαδὴ διὰ τοῦ Ζφδιακοῦ, ἀκολουθῶν τὴν ἐκλειπτικὴν, ὡς καθώρισεν αὐτήν. aequos calores=ἴσην θερμοκρασίαν. molior, ρ. θέτω εἰς κίνησιν, ὀδηγῶ. preme τοῦ premo=βιάζω. altius, ἐπίρ. (ἀπόλ.) πολὺ ὑψηλά. egressus τοῦ egredior=ἀναβαίνω. cremo, ρ. καίω. inferius, ἐπίρ. (ἀπόλ.) πολὺ χαμηλά. nec te declinet dexterior (rota) ad tortum (Anguen), neve ducat sinisterior rota ad pressam Aram. declino, ρ. ἐκκλίνω, ἐκτροχιάζομαι. tortus, παθ. μ. τοῦ torqueor=συσπειρωῶμαι (κουλουριάζομαι). Anguis ἢ Draco: ὁ ἄστερισμὸς τοῦ Δράκοντος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον παρὰ τὰς δύο ἄρκτους. Οὗτος ἦτο φύλαξ τοῦ κήπου τῶν Ἑσπερίδων, φονευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατηστερώθη ὑπὸ τῆς Ἥρας. Αἶα: ὁ ἄστερισμὸς τοῦ Βωμοῦ κείμενος πρὸς νότον εἰς τὸ κατώτερον μέρος, ὅθεν λέγεται pressa=πεπιεσμένος. inter utrum (tene viam)=μεταξὺ τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Βωμοῦ. mando, ρ. ἐπιτρέπω, παραδίδω. iuvet τοῦ ρ. iuvo=βοηθῶ. meta=τέρμα, δηλαδὴ τὸ ὄριον τῆς πορείας τῆς νυκτός, ἢ ὁποία προχωρεῖ, ὅπως ὁ Ἥλιος, ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, διὰ τὰ ἀφανισθῆ ἔντοξ τοῦ Ὠκεανοῦ. poscor, ρ. καλοῦμαι. effulgeo, ρ. λάμπω.

145. corrigio, ρ. ἀρπάζω, δράττομαι. etiamnunc, ἐπίρ. ἔτι καὶ νῦν. astas τοῦ ρ. adsto=ἵσταμαι. solida sedes=τὸ στερεὸν ἔδαφος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄρμα. dumque... nondum premis inscius axes =καὶ ἐν ὅσῳ ἀκόμη δὲν ἔχεις καθίσει ἐπὶ τοῦ ἄρματος, τὸ ὁποῖον πρὸς δυστυχίαν σου ἐπεθύμησες (ἀγνοῶν τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διατρέχεις). sine τοῦ ρ. sino=ἐπιτρέπω, ἀφήνω. Ἡ φυσ. σειρά: sine me dare terris lumina, quae (ut ea) tutus vides.

150—155. levis, ἐπίθ. ἐλαφρὸς. invitus=ἄκων. grates ago alicui=χάριν ἔχω τινί (λέγω «εὐχαριστῶ»). inde, ἐπίρ. ἐκεῖθεν, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵστατο ὁ Φαέθων. Pygois, Eous, Aethon, Phlegon =ὁ Πυρρεῖς, ὁ Ἐῶς, ὁ Αἴθων καὶ ὁ Φλέγων, τὰ ὀνόματα τῶν ἵππων τοῦ Ἥλιου, δηλωτικὰ τῆς θερμότητος καὶ τῆς λάμπφως αὐτοῦ. hinnitus-us =ὁ χρομετισμὸς. repagula-orum =ὁ μοχλός· εἰς τοὺς ρωμαϊκοὺς ἵπποδρόμους ἐτοποθέτουσαν πρὸ τῶν ἐτοίμων διὰ τὴν ἄρματοδρομίαν ἵππων ξύλον, τὸ ὁποῖον ἐπιπτε δοθέντος τοῦ σημεῖου τῆς ἐκκινήσεως καὶ ἤρχιζεν ὁ ἀγών.

156—166. Tethys = ἡ Τηθύς, σύζυγος τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ μήτηρ

τῆς Κλυμένης, εἶχεν ἔργον νὰ ἀποσύρη τοὺς μοχλοὺς διὰ νὰ ἐκκινήσουν οἱ ἵπποι τοῦ Ἥλιου. Postquam facta est (equis) immensi corpora mundi = ἀφ' οὗ ἔλαβον οἱ ἵπποι τὴν ἐλευθερίαν νὰ τρέχουν ἐντὸς τοῦ ἀπείρου τοῦ κόσμου. corrigio viam = σπεύδω. obsto = ἀνθίσταμαι. scindo, ρ. σγίζω. pennisque levati = καὶ διὰ τῶν πτερογῶν ὑψωθέντες. praetergo, ρ. ἀφήνω ὀπίσω. Eurus = ὁ Εὐρὸς, ἀνατολικὸς ἄνεμος. pondus-eris = τὸ βάρος (τοῦ ἄρματος). careo, ρ. στεροῦμαι. labo, ρ. ὀλισθαίνω, ταλαντεύομαι. iustum pondus = τὸ ἀναγκαῖον βάρος (τὸ ἔρμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ εὐσταθέστερον τὸ πλοῖον). instabilis = ἀσταθής. assuetus = συνηθισμένος. succutior, ρ. ὑποσεύομαι, ἀνατινάσσομαι. inanis, ἐπίθ. κενός, ἄψυχος.

167—169. simulac, ἐπίρ. εὐθὺς ὡς. tritum spatium = ἡ τετραμήνη, ἥτοι ἡ συνήθης τροχιά τοῦ Ἥλιου, ἡ ἐκλειπτική. quadriungi = οἱ τέσσαρες ἵπποι τοῦ ἄρματος. currunt ἡ φ. σειρά: nec currunt ordine quo prius (currebant). qua flectat = ποῦ νὰ στρέψῃ, πρὸς ποίαν διεύθυνσιν. Triones ἢ Septentriones = οἱ ἑπτὰ παρὰ τὸν βόρειον πόλον ἀστέρεις οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἀστερισμὸν τῆς μεγάλης Ἄρκτου ἢ Ἄρματος. vetitum aequor = τὸ ἀπηγορευμένον πέλαγος· τοῦτο λέγεται διὰ τὸν ἀστερισμὸν τῆς Ἄρκτου, διότι οὐδέποτε χάνεται ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα. tingo ἢ tinguo, ρ. βρέχω. glacialis, ἐπίθ. παγετώδης. fervor-oris = ὁ καύσων. novas iras διότι οἱ ὄφεις κατὰ τὸ θέρος γίνονται ἀγριώτεροι. Bootes-ae = ὁ Βοώτης, ἀστερισμὸς πλησίον τοῦ Ἄρματος. plaustrum-i = ἡ ἄμαξα. tardus = βραδύς, τοιοῦτος χαρακτηρίζεται ὁ Βοώτης, διότι τὰ πλησίον τοῦ πόλου ἄστρα κινούνται βραδύτερον, ὡς διαγράφοντα βραχύτερον περὶ τὸν πόλον κύκλον.

178—186. despexit τοῦ despicio = παρατηρῶ. penitus penitusque iacentes = τὰς κειμένας κατὰ πολὺ μακρὰν αὐτοῦ. palleo, ρ. ὠχιοῦ. riget me, ἀπρόσ. στενοχωροῦμαι. et valuisse rogando = καὶ ὅτι ἐπέτυχε διὰ τῆς παρακλήσεώς του ὅτι ἐπεθύμει. Merops-oris = ὁ Μέροψ, σύζυγος τῆς Κλυμένης μητρὸς τοῦ Φαέθοντος. cupiens dici Meropis = ἐπιθυμῶν νὰ ὀνομάζεται υἱὸς τῆς Μέροπος. pinus = ἡ πίτυς καὶ τὸ ἐκ τοῦ ξύλου τῆς πλοῖον. remisit τοῦ remitto = ἀφήνω. frenum = ὁ χαλινός· μεταφ. ἐνταῦθα τὸ πηδάλιον. quam (pinum, navem). votum = ἡ εὐχὴ πρὸς τοὺς θεούς.

187—194. modo... interdum = ἄλλοτε μὲν, ἄλλοτε δέ. illi fatum

non est = εἰς ἐκεῖνον δὲν ἦτο πεπρωμένον. remittit frena = χαλαρώνει τὸν χαλινόν. novit τοῦ nosco γνωρίζω. sparsus, παθ. μετ. διασκορπισμένος. miracula = θαυμασταὶ μορφαὶ ἀστερισμῶν, τερατώδεις.

195—207. Est locus (in caelo). geminos arcus λέγει τοὺς βραχίονας τοῦ Σκορπίου ὡς ὁμοιάζοντας πρὸς δύο τόξα. concavo, ρ. κοιλαίνω. cauda-ae = ἡ οὐρά. flexi utrimque lacerti = οἱ κεκαμμένοι ἐκατέρωθεν βραχίονες (τοῦ ἀστερισμοῦ). Ὁ Φαέθων μετὰ τὸν ἀφηνιασμὸν τῶν ἵππων εὐρέθη ἀπὸ τοῦ βορρᾶ εἰς νότον. Ὁ Σκορπίος, ὁ ἀστερισμὸς τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, μεταξὺ τοῦ τοξότου καὶ τῆς παρθένου, μὲ τὰς δύο αὐτοῦ ἀρπάγας κεκαμμένας τοξοειδῶς, κατεῖχε κατὰ τὸν ποιητὴν τὴν θέσιν δύο ἀστερισμῶν. Βραδύτερον ὀνομάσθησαν αἱ ἀρπάγαι του Χηλαὶ ἢ Ζυγός. Οὕτως ἐφαίνετο ὅτι ἐξετείνετο εἰς τὸ διάστημα τὸ καταλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ Σκορπίου καὶ τοῦ Ζυγοῦ. hunc (Scorpion). madidus, ἐπίθ. διάβροχος. sudore nigri veneni: ὅταν τὸ ἡλιακὸν ἄρμα ἐπλησίασε τὸν Σκορπίον, ἔρρεεν ἐξ ὄλου τοῦ σώματός του ὑπὸ μορφὴν ἰδρωτὸς μαῦρον δηλητήριον, ἔνεκα τοῦ υπερβολικοῦ καύσωνος. minoror θαμιστ. τοῦ minor = ἀπειλῶ. cuspis-idis = ἡ αἰχμή. cuspis curvata = ἡ κεκαμμένη αἰχμή τοῦ κέντρον τοῦ Σκορπίου. Expatior = πλανῶμαι, ἀφηνιάζω. incurso = δρομαίως φέρομαι πρὸς τι, ἐπιπίπτω. avium-ii = ἡ ἐρημία. modo-modo = ὅτε μὲν, ὅτε δέ.

208—226. Luna = ἡ Σελήνη. inferius = χαμηλότερον. Φυσ. σειρά: Luna admiratur fraternos equos currere inferius suis (equis). fumo, ρ. καπνίζω. ambustus (τοῦ amburo) = περιφλεγής. tellus-uris = ἡ γῆ. fissus, μετ. τοῦ findor = σχίζομαι. rima-ae = τὸ ρήγμα. agit rimas = παρουσιάζει ρωγμάς. et sucis ademptis aret = καὶ τῆς ὑγρασίας ἀφαιρεθείσης (ἐξατμισθείσης ὑπὸ τῆς θερμότητος) ξηραίνεται. rabulum-i = τὸ χόρτον, αἱ βοσκαί. caresco = γίνομαι πολίος, ἀσπρίζω ἢ κιτρινίζω ἀπὸ τὴν ξηρασίαν. uxor = καίομαι. seges arida = τὸ ξηρὸν σπαρτόν. damnum-i = ἡ βλάβη. Cilix-icis = ὁ Κιλίκιος Ταῦρος (τὸ ὄρος). creberrima fontibus Ide = ἡ πολυπίδαξ Ἰδη (ἡ Τρωική). Virgineus Helicon = ὁ παρθένιος Ἑλικῶν (ὡς ἐνδιαίτημα τῶν Μουσῶν). Oeagrius Haemos = ὁ Οἰάγριος, ὁ Θρακικὸς Αἴμος (Οἰάγρος πατήρ τοῦ Ὁρφέως). in immensum = καθ' ὑπερβολήν. geminatis ignibus = ἔνεκα τῶν διπλῶν πυρῶν. Ἡ Αἶτνα φλέγεται ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐξωτερικῶς ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ Ἡλίου.

biceps Parnassus=ὁ δικόρυφος Παρνασσός (Λυκώρεια=Λιάκουρα), Ἰάμπεια (Γεροντόβραχος) αἱ δύο κορυφαί τοῦ Παρνασσοῦ. Eryx-ycis =ὁ Ἔρως, ὄρος τῆς Σικελίας. Cynthus-i=ὁ Κύνθος, ὄρος ἐν τῇ Δήλῳ (Κύνθιος Ἀπόλλων). Rhodope nivibus caritura=ἡ Ροδόπη, ἡ ὁποία ἔμελλε νὰ στερηθῇ τὰς χιόνας. Mimas-ntis=ὁ Μίμας, ὄρος τῆς Ἰωνίας. Dindymae-orum ἢ Dindymus=ὁ Δίνδυμος, ὄρος τῆς Φρυγίας. ad sacra Cithaeron παρὰ τὰ ἱερὰ τοῦ Βάκχου, διότι ἐκεῖ ἐπεχωρίαζεν ἡ λατρεία του. prosum=ὠφελῶ. Aëriae Alpes=αἱ ὑψηλόταται Ἀλπεις.

227—234. fornax-acis=κλίβανος (φοῦρνος). candesco (ἐναρκτ. τοῦ candeo)=λευκαίνομαι, πυρακτοῦμαι. favilla-ae=ἡ σποδός· ἐρημν. =καὶ οὔτε τὴν κόνιν πλέον, οὔτε τὴν ριφθεῖσαν σποδὸν δύναται νὰ φέρῃ. caligo-inis=ἡ ἀχλύς, ἡ ὀμίχλη. piceus, ἐπίθ. μαῦρος ὡς πίσσα. nescit quoque eat aut ubi sit=καὶ δὲν γνωρίζει ποῦ νὰ ὑπάγῃ καὶ ποῦ εἶναι.

235—259. sanguine tunc... colorem=πιστεύουν ὅτι τότε συρρεύσαντος τοῦ αἵματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος οἱ λαοὶ τῶν Αἰθιοπῶν ἀπέκτησαν τὸ μέλαν χροῖμα. umor-oris καὶ humor=τὸ ὕδωρ, ἡ ὑγρασία. passis comis nymphae=λυσοίκομοι νύμφαι. Dirce-es=ἡ Δίρκη, πηγὴ τῆς Βοιωτίας. Amymone-es=ἡ Ἀμυμώνη, πηγὴ παρὰ τὸ Ἄργος. Pyrenis-idis=Πειρηνίς, πηγὴ ἐν Κορίνθῳ. Erythe=Ἐφύρα, ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Κορίνθου. Nec sortita... manent=οὔτε οἱ ποταμοί, τῶν ὁποίων ἐχώρισε τὰς ὄχθας ἡ φύσις διὰ πλατείας κοίτης, μένουν ἀσφαλεῖς καὶ αὐτοί, δηλ. οἱ πολύδροι ποταμοί, ὅχι μόνον οἱ ρύακες καὶ αἱ πηγαὶ ἐξηράνθησαν. Teuthranteus = ὁ Τευθράντιος· Τευθρανία ἢ ἀρχ. Φρυγία. Phegiacus Erymanthus = ὁ Φήγειος Ἐρμάνθος, ποτ. τῆς Ἀρκαδίας. Xanthus iterum arsurus = ὁ Ξάνθος διὰ δευτέραν φορὰν ἔμελλε ν' ἀνάψῃ. Κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ὁ Ξάνθος ὑπερεκχειλίσας θὰ ἔπνιγε τὸν Ἀχιλλεῖα, ἀλλ' ὁ Ἥφαιστος ἔσπυρε πῦρ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξήρανε. Lycornas = ὁ Λυκόρμας, ποταμὸς τῆς Αἰτωλίας (Φεῖδαρης). flavus = ὁ ξανθός· τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐδίδοτο εἰς τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἔχοντας πολλὴν ἄμμον. recurvatae undae Maeandri οὕτω λέγονται τὰ ὕδατα τοῦ ποτ. Μαιάνδρου, τὰ ὁποία, λόγῳ τῶν πολλῶν κολπώσεων τῶν ὀχθῶν του, παλινδρομοῦν καὶ φαίνονται ὡς παίζοντα. Mygdonius Melas ποταμὸς ἐν Λυδίᾳ. Thermodon-ntis = ὁ Θερμόδων, ποτ. τοῦ Πόντου, παρὰ τὸν ὁποῖον αἱ Ἀμαζόνες. amnis-is = ρεῦμα. Tagus ποταμὸς

τῆς Λυσσιτανίας (νῦν Ταβο). fluo, ρ. ρέω. Maeoniae ripae = αἱ ὄχθαι τοῦ ἐν Μαιονίᾳ Καῦστρου. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: et flumineae volucres quae celebrarant carmine Maeonias ripas, caluere medio Caystro = καὶ τὰ ποτάμια πηγά (οἱ δολιχόδειροι κύκνοι τοῦ Ὀμήρου), τὰ ὅποια εἶχον δοξάσει διὰ τοῦ ἄσματος τῶν τὰς ὄχθας τῆς Μαιονίας, ἐκάησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Καῦστρου. occulo = κρύπτω. occuluit caput (πηγή) Nilus: ὑπαινίσσεται τὰς ἀγνώστους τότε πηγὰς τοῦ ποταμοῦ, αἱ ὅποια μόνις τὸ 1846 ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς τοῦ ὄρους Ἄλ-Καμάρ. ostium = στόμον (ἐκβολὴ ποταμοῦ). pulverulentus, ἐπίθ. κονισαλέος. vaco, ρ. εἶμαι κενός· ἐνταῦθα: στεροῦμαι ὕδατος. vallis = ἡ κοιλάς. Ismarius = ὁ Ἰσμαρίος, ὁ Θρακικὸς Ἰσμαρος (ὄρος Θράκης). Thybris ἢ Tiberis = ὁ Ἰβέρις. promissa potentia rerum = ἡ ὑπεσχημένη κυριαρχία τοῦ κόσμου.

260—271. dissilio = διασρηγνύομαι, σχίζομαι. penetro, ρ. εἰσδύω. infernus = ὁ κάτω, ὁ χθόνιος. contrahitur mare = ἀποσύρεται ἡ θάλασσα. exsisto = ἀναφαίνομαι, ἀναδύομαι. augeo = ἀυξάνω, πολλαπλασιάζω. ima petunt pisces = τὸν βυθὸν ζητοῦν οἱ ἰχθύες. consuetus = ὁ συνήθης. resupinus = ὑπίτιος (ἀναποδογυρισμένος). Ἡ φ. σειρὰ: exanimata corpora phocarum natant resupina summo profundo. fama est ... latuisse sub tepidis antris· διατί οἱ θαλάσσιοι θεοὶ ζητοῦν ἀναψυχὴν καὶ δροσὸν εἰς τὰ θαλάσσια ἄντρα; torvus, ἐπίθ. ἀγριωπός, βλοσυρός. exsero = ἐξάγω.

272—303. Alma Tellus = ἡ πότνια Γῆ, σύζυγος τοῦ Οὐρανοῦ, μήτηρ τοῦ Κρόνου. condo, ρ. ἀποκρύπτω. viscera = τὰ σπλάγχνα, ὁ μυχός. opacus = σκοτεινός. paulum subsedit = ὑπεχώρησεν ὀλίγον (ἠλλάξε δηλ. θέσιν ἐν τῷ διαστήματι). infra, ἐπίρ. μὲ συγκρ. σημασίαν χαμηλότερον. cesso (θαμιστ. τοῦ cedo) = ὀκνῶ, μέλλω. hoc, δηλ. ἡ καταστροφή μου. si merui = ἐὰν εἶμαι ἀξία νὰ πάθω. liceat (mih) periturae = προκειμένου νὰ καταστραφῶ. cladem que auctore levare = καὶ ν' ἀνακουφίσω τὴν λύπην μου διὰ τὴν καταστροφὴν μου, σκεπτομένη ποῖος εἶναι ὁ αἴτιος αὐτῆς. vix fauces in haec verba ipsa resolvo = μόνις ἀνοίγω τὸ στόμα, διὰ νὰ εἶπω αὐτοὺς τοὺς λόγους. tostus (τοῦ torreo) = φρύγω. officium = ὑπηρεσία. aduncus, ἐπίθ. γαμφός. rastrum-i = ἡ δίκελλα. exerceor, ρ. καταπονοῦμαι. mitis, ἐπίθ. ὥριμος. tus-uris = θυμιάμα. ministro, ρ. χορηγῶ. fac me meruisse exitium = ἔστω ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἀξία ὀλέθρου. cur illi tradita

sorte aequora? = διατί τὰ παραδοθέντα διὰ κλήρου εἰς ἕκκείνον (τὸν Ποσειδῶνα) πελάγη; Κατὰ τὴν γενομένην διὰ κλήρου διανομὴν τοῦ κόσμου ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἔλαχον εἰς τὸν Δία, ἡ θάλασσα εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ ὁ Ἄδης εἰς τὸν Πλούτωνα. vitio, q. καταστρέφω. summae rerum = ἡ οἰκουμένη. ulterius = περαιτέρω, περισσότερον χρόνον. manes = αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν. Χθόνια θεότητες ἀγρυπνοῦσαι ἐπὶ τῶν τάφων ἢ αὐτοὶ οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου.

304—318. vibro = κραδαίνω, πάλλω. imber-bris = ὄμβρος, ὕετός. libro = πάλλω, σείω. dextra ab aure, διότι εἰς τὸ ὕψος τοῦ δεξιοῦ ὠτός, ὡς οἱ ἀκοντισταί, ἔπαλλε τὸν κεραυνόν, διὰ τὰ τὸν ἐξακοντίσθη. auriga = ὁ ἡνίοχος. pariterque animaue rotisque expulit. Ἡ πλήρης ἔκφρασις θὰ ἦτο: vita privavit et rotis (curru) deiecit. conpescio, q. συγκρατῶ, περιορίζω. consternor = πτοοῦμαι. in contraria = κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. revulsus τοῦ q. revello = ἀποσπῶ. laceratum = ἠκρωτηριασμένος, συντετριμμένος. vestigia = τὰ λείψανα, τὰ συντρίμματα.

319—332. populo, q. ἀφανίζω. tractus-us = ἔλξεις, τροχία. longoque per aëra tractu fertur, δηλ. ὁ Φαέθων κατὰ τὴν πτώσιν του διαγράφει ἐν τῷ ἀέρι μακρὰν πυρίνην αὐλακα. diverso orbe = εἰς μακρὰν (τῆς πατρίδος τοῦ Φαέθοντος) κείμενον μέρος τῆς γῆς. Eridanus = ὁ Ἐριδανός, ἑλληνικὸν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Πάδου ἢ Ρήνου. albuo, q. νίπτω, λούω. Naïdes = αἱ Ναϊάδες, νύμφαι ποταμῶν καὶ πηγῶν. trifidus, ἐπίθ. τρισχιδής, φλόξ μὲ τρεῖς γλώσσας. carmen = ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα. saxum = ἡ ἐπιτάφιος πλάξ. quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis δηλαδὴ καὶ ἂν ὁ Φαέθων δὲν ἠδυνήθη (ἔξ ἀπειρίας) νὰ συγκρατήσῃ καὶ κυβερνήσῃ τὸ ἄρμα, ἀπέθανεν ἀφ' οὗ μεγάλα ἐτόλμησε (ἔπεσεν ἐνδύξως). nam, αἰτιολογεῖ τὴν εὐλογον ἀπορίαν, διατί ὁ Ἥλιος δὲν ἐφρόντισε διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ υἱοῦ του. Ἡ φουσ. σειρά: nam pater miserabilis aegro luctu obductos vultus condiderat. aegro luctu obductos vultus = τὸ ὑπὸ βαρέος πένθους καλυφθὲν πρόσωπον. si modo = ἐὰν βεβαίως. isse τοῦ q. eo = περιέρχομαι. usus = ὠφέλεια (διότι ἡ λάμψις τῆς πυροκαϊᾶς ἀντικατέστησε τὸ ἠλιακὸν φῶς).

333—339. lugubris = ἐπίθ. πολυπενθής. Ianio, q. σπαράττω. si-
pnus, ὁ κόλπος, τὸ στῆθος. percenseo, q. ἐξετάζω, περιέρχομαι. mox,
ἐπίθ. μετὰ ταῦτα. peregrinus = ξένος. incubitque loco = ἔπεσεν ἐπάνω

εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ τάφος τοῦ υἱοῦ της. foveo, ρ. θερμαίνω.

340—355. Heliades: ἀδελφαὶ τοῦ Φαέθοντος, κόραι τοῦ Ἡλίου. inanis=μάταιος, ἀνωφελής. palma=παλάμη, χεῖρ. querella=οἰμωγή, θρήνος. adsternor=προσπίπτω, κυλίσσομαι. Luna quater iunctis cornibus implerat orbem, δηλαδή ἡ σελήνη εἰς ἔνδειξιν πένθους ἐκρύβη ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. plangor=ὁ κοπετός. e quis ἀντι quibus. Lampetie=ἡ Λαμπετίς. derigescor, ρ. ἀπολιθοῦμαι. radix-icis=ρίζα, πούς. subita radice retenta est=οἱ πόδες της αἰφνιδίως ἠμποδίσθησαν. tertia (filia Solis)=ὠνομάζετο Αἴγλη. avello, ρ. ἀποτίλλω, ἀποσπῶ. frons-ndis=κλάδος δένδρου. stipes-itis=κορμός δένδρου. crus-uris=ἡ κνήμη, σκέλος. inguen-inis=ὁ βουβών, ἡ ἐφηβικὴ χώρα τοῦ σώματος. cortex-icis=φλοιός. gradus-us=βῆμα, πούς. ambio=περιβάλλω. tantum ora=μόνον τὰ πρόσωπα.

356—365. impetus=ἡ ψυχικὴ ὁρμή, τὸ ἔνστικτον. nisi quotrahat illam (Clymenen) impetus=παρὰ ὅπου ἤθελε σύρει ἐκείνην ἡ ἀλόγιστος ὁρμή τῆς ψυχῆς, τὸ ἔνστικτον. oscula iungo=ἀσπάζομαι. huc et illuc=ἔδῶ καὶ ἐκεῖ. truncus=ὁ κορμός. inde=ἐκεῖθεν, ἀπὸ τὰ σημεῖα, ἐξ ὧν ἀπεσπῶντο οἱ κλάδοι. gutta=ἡ σταγὼν. parce, precor mater=μή, σὲ ἱκετεύω, μητέρα. saucius=ὁ τραυματισθεὶς. vale=ἔρρωσο, χαιρε. cortex in verba novissima venit=ἦλθε νὰ διακόψῃ τοὺς τελευταίους λόγους ὁ φλοιός (ἀπλωθεὶς μέχρι τοῦ στόματος). electrum=τὸ ἤλεκτρον. stillata electra de ramis novis rigescunt sole=τὸ ἀποστάζον ἐκ τῶν νέων κλάδων ἤλεκτρον πήγνυται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀναφέρει ἐνταῦθα εἰς ποῖα δένδρα μετεμορφώθησαν. Ἀλλαγοῦ ὅμως (Ποντικά I, 2. στίχ. 33) λέγει ὅτι ἔγιναν λεῦκαι. gesto, ρ. φορῶ. nurus=ἡ νύμφη, γυνή. et mittit (electra) gestanda nuribus Latinis διότι αἱ γυναῖκες ἐν Ρώμῃ ἐφόρουσαν βραχιόλια ἐκ σφαιριδίων ἠλέκτρον.

Γ' ΝΙΟΒΗ

(VI, 146—312).

156—164. fremo=βρέμω, ἀντηχῶ. rumor=ἡ φήμη. rumor facti ἔννοεῖ τὴν διάδοσιν περὶ τῆς τιμωρίας τῆς ἀσεβοῦς Ἀράχνης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Niobe=ἡ Νιόβη, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φρυγίας, σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίονος. thalamus=ὁ

θάλαμος, γάμος. *illam*, δηλ. τὴν ᾽Αράχνην. *Maeonia* = ἡ Μαυονία ἢ Λυδία. *Syrulum*, ὄρος εἰς τὰ σύνορα Λυδίας καὶ Φρυγίας. *popularis* = πατριώτης, συμπολίτης. *Arachne-es* = ἡ ᾽Αράχνη, νεάνις ἐκ Λυδίας, θυγάτηρ τοῦ Κολοφωνίου ᾽Ιδμονος, ὄρφανή μητρός, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ὑφαντικὴν τέχνην τῆς· ἐπαρθεῖσα διὰ τὴν φήμην τῆς, προεκάλεσεν εἰς ἀγῶνα ὑφαντικῆς καὶ αὐτὴν τὴν ᾽Αθηνᾶν, ἣτις τὴν μετεμόρφωσε πρὸς τιμωρίαν τῆς εἰς τὸ γνωστὸν φερώνυμον ἔντομον. *caelestis* = ὁ οὐράνιος (θεός). *minora verba* = λόγοι ὀλιγότερον ὑπερήφανοι. *multa dabant animos* = πολλὰ ἔδιδον ἀφορμὰς (εἰς τὴν Νιόβην) πρὸς ἀλαζονείαν (εἶχε πολλοὺς λόγους νὰ κομπορημονῇ). *conjugis artes*: ὁ σύζυγος τῆς Νιόβης ᾽Αμφίων, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς ᾽Αντιόπης, ἦτο δεξιώτατος εἰς τὴν λύραν. Οἱ λίθοι κατακλιούμενοι ἐκ τῆς ἀρμονίας τῆς λύρας τοῦ ἐκινουῦντο μόνοι των καὶ ἐκτίζοντο, διὰ νὰ κτισθῇ ἡ πόλις τῶν Θηβῶν (ὑπαινιγμὸς πρὸς τὴν ἔξευγενιστικὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῆς ψυχῆς). *quamvis* = ἂν καί. *progenies* = τὰ τέκνα, οἱ ἀπόγονοι· ἡ Νιόβη εἶχε 7 υἱοὺς καὶ 7 θυγατέρας. *Si non sibi visa fuisset (esse felicissima matrum): sata Tiresia* = ἡ ἐκ τοῦ Τειρεσίου, γεννηθεῖσα. *Tiresias*, ὁ περίφημος ἐκ τοῦ ᾽Ομήρου καὶ τῶν τραγικῶν τυφλὸς μάντις Τειρεσίας. *Manto* = ἡ Μαντώ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Τειρεσίου, μάντις ἐν Θήβαις. *praescius* = ὁ προγινώσκων, ὁ ἔχων μαντικὴν δύναμιν. *divino concita motu* ἢ Μαντώ, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ μάντιες, ἐπροφῆτευσεν κινουμένη ὑπὸ θείας δυνάμεως. *vaticinor*, ρ. προφητεύω. *Ismenis-idis* = ἡ ᾽Ισμηνίς, ἡ Θηβαία, ἐκ τοῦ ποταμοῦ τῶν Θηβῶν ᾽Ισμηνοῦ, τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν ᾽Απόλλωνα. *Latonigenus* = ὁ Λητογενής, τὸ τέκνον τῆς Λητοῦς. *tus-uris* = λιβανωτός, θυμίαμα. *innecto*, ρ. πλέκω, στεφανώνω. *Latona* = ἡ Λητώ, προσωποποιία τῆς νυκτός, ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ Διὸς (οὐρανοῦ) δύο τέκνα, τὸν ᾽Απόλλωνα καὶ τὴν ᾽Αρτεμιν (᾽Ἡλιος, Σελήνη). *paretur* = ὑπήκουσαν οἱ Θηβαῖοι (τοῦ ρ. *pareo*) εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Μαντοῦς. *tempora-um*, πληθ. = κρόταφοι. *celeberrima* = περιστοιχιζομένη ἀπὸ πολλὰς ἀκολούθους.

165—173. *Vestibus Phrygiis* διότι ἦσαν περιφῆμα τὰ κεντητὰ ὑφάσματα τῆς Φρυγίας. *intextus* = ἐνυφασμένος. *et formosa quantum ira sinit* = καὶ ὥραία ὅσον ἡ ὀργὴ ἐπιτρέπει (διότι ὄντως ἡ ὀργὴ παραμαρφώνει καὶ τὸ ὥρατον πρόσωπον). *decorus* = εὐπρεπής, ὥρατος. *immitto capillos* = ἀφήνω τὴν κόμην ἐλευθέρω νὰ κυματίζῃ. *alta* = μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, γαυριῶσα. *auditos caelestes* = τοὺς διὰ τῆς

ἀκοῆς μόνον γνωστοὺς θεοὺς. *visis*, ἀφ. συγκ. λόγῳ τοῦ *praepo* = προτιμῶ. *visi caelestes* ἦσαν ἡ Νιόβη καὶ ὁ σύζυγός της. *color* = λατρεύομαι. *auctor-oris* = γενάρχης, πατήρ. *cui licuit soli supero-rumque tangere mensas*, ὁ Τάνταλος μόνον εἶχε τὴν τιμὴν νὰ συμ-φάγη μετὰ τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν. Ἐποδίδων τὰ ἴσα ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς γεῦμα ἐν Σιπύλῳ καὶ παρέθεσε, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν θεότητά των, τὸ κρέας τοῦ υἱοῦ του Πέλοπος. Ἡ Δημήτηρ ἔφαγε τὸν ἕνα ὄμιον· ὁ Ζεὺς ἀγανακτήσας ἔρριπεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἄδην (μαρτύριον τοῦ Ταν-τάλου), ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν Πέλοπα καὶ τὸν ἐλλείποντα ὄμιον αὐτοῦ ἀντικατέστησε δι' ἐλεφαντίνου ὄστοῦ.

174—184. *Pleiades-um*, αἱ Πλειάδες, ἑπτὰ ἀδελφαί, θυγατέρες τοῦ Ἄτλαντος, μεταμορφωθεῖσαι εἰς τὸν γνωστὸν ἀστερισμὸν ἐξ ἑπτὰ ἀστέρων (κ. πούλια). *genetrix* = ἡ γενέτειρα, ἡ μήτηρ ἡ Ταυγέτη, μία τῶν Πλειάδων, ἦτο μήτηρ τῆς Νιόβης. *Atlas-ntis* = ὁ Ἄτλας, υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης, ἠναγκασμένος νὰ κρατῇ διὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τῶν χειρῶν τὸν οὐρανόν. Ἀρνηθεὶς νὰ φιλοξενήσῃ τὸν Περσέα, μετεμορφώθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ φερόνυμον ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐπίστευον ὅτι βαστάζει τὸν οὐρανόν. *aetherius axis* = ὁ οὐ-ράνιος ἄξων, ὅστις ἦτο εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου νοητὴ γραμμὴ ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ γήινου ἄξωνος ἤγγιζε τὸν οὐρανόν. *regia Cadmi* = τὸ βασιλεῖον (ἡ πόλις) τοῦ Κάδμου. *Cadmus* = ὁ Κάδμος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνορος, ἰδρυτῆς τῶν Θηβῶν (Καδμεία). Ἡ φ. σειρὰ τῶν λέξεων: *regia Cadmi sub me domina est. fides-ium* = (πληθ.) ἡ χορδή, ἡ λύρα. *commissa moenia* = τὰ συννω-θέντα (τελειωθέντα τείχη). *lumen luminis* = τὸ φῶς, οἱ ὀφθαλμοί. *accedo* (ρ. γ') = προστίθημι. *huc*, ἐπίρ. ἐνταῦθα. *adice* προστ. τοῦ *adicio* = προστίθημι. *mox*, ἐπίρ. μετ' ὀλίγον.

185—194. *satam nescio quo Coeo* = τὴν γεννηθεῖσαν δὲν γνω-ρίζω ἀπὸ κάποιον Κοῖον κ. «ποῦ δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ βαστᾷ ἡ σκούφια της». *exiguus*, ἐπίθ. μικρός. *pariturae*, μετ. μέλ. τοῦ *pario-pereri-rtum* (γ') = γεννῶ. *exsul-ulis* = φυγάς, ἐξόριστος· ἡ Ἥρα ζηλοτυποῦσα ἠνάγκασε τὴν Γῆν νὰ ὀρκισθῇ ὅτι δὲν θὰ δώσῃ εἰς τὴν Λητῶ τόπον διὰ νὰ γεννήσῃ. Ἀλλὰ ἡ νῆσος Δῆλος, ἡ ὁποία μέχρι τότε ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἐπλανᾶτο, ἐπειδὴ δὲν ἐκωλύετο ὑπὸ τοῦ ὄρκου τῆς Γῆς, ἀνεδύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ποσει-δῶνος καὶ μονίμως σταθεῖσα ὅπου εὐρίσκεται σήμερον, ἐδέχθη τὴν

πλανωμένην Λητώ. donec=ἕως ὅτου. miserata, παθ. μετ. misereo (β')=οἰκτεῖρω. Ἡ πλήρ. πρότασις κατὰ φυσ. σειράν: donec Delos Latonam miserata, dixit (illi) (tu) o Latona, hospita erras in terris, et ego (similiter) in undis (erro). haec est septima pars nostri uteri=αὐτά (τὰ δύο τέκνα της) εἶναι τὸ ἕβδομον μέρος τῶν τέκνων μου.

195—200. maior sum quam cui possit=(quam ut mihi possit) Fortuna nocere: βαρεῖα βλασφημία κατὰ τῆς θεᾶς Τύχης. mul-taque ut eripiat=ἄς μοῦ ἀρπάσῃ πολλά (ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Τύχη μοῦ παίρνει πολλά παιδιά). excessere. ... bona: ἡ εὐτυχία τῆς Νιόβης εἶναι τόση, κατὰ τὴν γνώμην της, ὥστε τὴν θεωρεῖ ἐν τῇ ἀλαζο-νεῖᾳ της ἐκτὸς παντὸς κινδύνου. fingo, ρ. (γ')=πλάττω, φαντάζομαι. Ἡ φυσ. σειρά: fingite posse demi (τοῦ demo=ἀφαιρῶ) aliquid huic populo natorum tamen spoliata non redigar ad numerum duorum. spolio, ρ. (α')=σπλῶ, ἀπογυμνῶ. redigor, ρ. καταντῶ, ἐλαττοῦμαι. turba=ὄχλος, πληθὺς (ἐνταῦθα εἰρωνικῶς). disto-arc=ἀπέχω, διαφέρω. orbis, ἐπίθ. ἄτεκνος.

201—209. ite=ἀπέλθετε. satis, propere ite, sacri est=ἀρκετὴ εἶναι ἡ θυσία. propere=ταχέως. infectus, ἐπίθ. ἀτελής, ἡμιτελής. veneror ρ. (α')=ἱκετεύω. indignor, ρ. (α')=ἀγανακτῶ. Cynthus=ὁ Κύνθος, ὄρος τῆς Δήλου, παρὰ τὸ ὅποιον ἡ Λητώ ἐγέννησε τὰ τέκνα της. proles, θηλ. ἀπόγονος. vobis animosa creatis=ὑπερήφανος, μεγαλόφρων, διότι σᾶς ἐγέννησα. cessura nulli dearum, nisi Iunoni =δὲν εἶμαι διατεθειμένη νὰ ὑποχωρήσω εἰς οὐδεμίαν ἄλλην θεᾶν πλὴν τῆς Ἥρας. dubitor = dubitatur de me = ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ ἐμοῦ. an = si. cultus, ἐπίθ. σεπτὸς, ἐστολισμένος. cultis aris arceor=ἐκδιώκομαι ἐκ τῶν σεπτῶν βωμῶν μου.

210—214. dolor = αἰτία θλίψεως. dirus, ἐπίθ. δεινός, φοβερός. dirum factum, εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Νιόβης ἀποπομπὴ τῶν Θεβαίων γυ-ναικῶν ἐκ τοῦ βωμοῦ τῆς Λητοῦς. conviciium-ii = ἡ βλασφημία, ὁ ψόγος. postpono (ρ. γ')=θέτω εἰς κατωτέραν μοῖραν, θεωρῶ ἄξιον μικροτέρας τιμῆς. recido-cidi-casum=πίπτω ὀπίσω, μεταπίπτω. et me orbam dixit, quod in ipsam recidat=καὶ ἐμὲ ἄτεκνον εἶπε, πρῶγμα τὸ ὅποιον εὐχομαι νὰ συμβῇ εἰς αὐτήν (ἐπάνω της ἢ κατάρα ποὺ εἶπε γιὰ μένα). Exhibeo (ρ. β')=παρέχω, ἐπιδεικνύω. lingua paterna = lingua Tantalii: ὁ Τάνταλος ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυ-

στικά τῶν θεῶν, τὰ ὁποῖα ἔκλεψεν, ὅτε συνέφαγε μετ' αὐτῶν.

215—229. *desine*: προστ. τοῦ *q*. *desino*=παύομαι. *querella*=ἡ μεμψιμοιρία. *mora*=ἀναβολή, βραδύτης. ... *Phoebe*=Φοίβη, ἡ Ἄρτεμις. *tecti nubibus*=κεκαλυμμένοι νεφέλαις. *planus*, ἐπίθ. ὁμαλός. *prope moenia* (*Thebarum*). *patens-ntis* (τοῦ *pateo*)=ἀναπεπταμένος, ἀνοικτός. *assiduus*, ἐπίθ. ἐπίμονος. *ungula-ae*=ὄνυξ, ὄπλη ἵππου. *molio* (*q*. δ')=καθιστῶ μαλακόν. *glæba-ae*=βῶλος (χώματος). *rubeo* (*q*. β') εἶμαι ἐρυθρός. *sucus-i*=χυμός. *terga premunt rubentia* *Tyrio succo*: διότι ἐπὶ τῆς ράχεως τῶν ἵππων ἦσαν πορφυρᾶ ὑποσάγματα. *graves auro habenae*=βαρεῖαι ἐκ χρυσοῦ ἡνία (χρυσόνωτοι). *Ismenus*=Ἴσμηνός, πρωτότοκος υἱὸς τῆς Νιόβης. *sarcina-ae*=τὸ φορτίον. Ἡ φυσ. σ.: *qui fuerat quondam prima sarcina suae matri*: διότι ἦτο πρωτότοκος. *certus orbis*=ἡ σταθερὰ περιφερικὴ γραμμὴ, τὴν ὁποῖαν πρέπει ν' ἀκολουθῆ ὁ ἀμαξηλάτης. *spumans-ntis* (*spumo*)=ὁ ἀφρίζων. *Hei mihi!* ἐπιφ. οἶμοι. *armus-i*=ἡ ὠμοπλάτη. *paulatim*, ἐπίθ. ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἡρέμα. *defluo* (*q*. γ') καταρρέω, καταπίπτω. *a dextro armo* (*equi*).

230—238. *per inane*=διὰ μέσου τοῦ κενοῦ ἀέρος. *frena do*=χαλαρώνω τοὺς χαλινοὺς (διὰ τὰ καλπᾶση ὁ ἵππος). *Sipylyus*=Σίπυλος, ἄλλος υἱὸς τῆς Νιόβης. *praescius* (*prae-scio*)=προγγνωστικός. *carbasa-orum*=ἰστία πλοίου. *rector* (*navis*)=ὁ κυβερνήτης. *evitabilis*=ὁ δυνάμενος ν' ἀποφενχθῆ. *tremens* (*sagitta*) *haesit summa cervice*. *exstabat*=ἔξεῖχε. *guttur-uris*=ὁ λαιμός. *ille* (*Sipylyus*). *pronus*=προκύπτων, πρηνής. *crus-uris*=κνήμη, σκέλος. *admissa*, τοῦ *admittor* ἀφήνομαι ἐλεύθερος (ἐπὶ ἵππον: καλπᾶζω). *iuba-ae*=ἡ χαιτή. *foedo* (*q*. α')=μολύνω, μαίνω.

239—247. *Phaedimus*, Φαίδιμος, ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. *heresedis*=ὁ κληρονόμος. *avitus*, ἐπίθ. ὁ ἀνήκων εἰς τὸν πάππον. *Tantalus*, 4ος υἱὸς Νιόβης. *solitus labor*=ὁ εἰθισμένος κόπος (ἵππασία). *opus iuvenale*=νεανικὸν ἔργον (ἀγὼν πάλης). *nitidae palaestrae* ἀντὶ *nitida corpora*, διότι οἱ παλαισταὶ ἔτριβον τὸ σῶμα με ἔλαιον καὶ ἐφαίνετο στιλπνόν. *contulerant* (τοῦ *confero*)=εἶχον προσεγγίσει (τὰ στήθη). *artus*, ἐπίθ. σφιγκτός. *nexus-us*=πλοκή ἐν τῇ πάλῃ. *cum tento nervo*=ὅτε ἐκ τῆς τεταμένης νευρᾶς τοῦ τόξου. *concita sagitta*=βέλος ριφθέν, ὀρμητικόν. *incurvatus* (τοῦ *q*. *incurvo*) ὁ καμφθεῖς.

suprema lumina versarunt—τοὺς ὀφθαλμούς (τὰ βλέμματα) διὰ τελευταίαν φορὰν ἔστρεψαν. exhalo animam—ἐκπνέω.

248—266. Alphenor—Ἄλφηνωρ, ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. plango (ρ. γ')—πλήττω. complexus-us = περίπτυξις, ἐναγκαλισμός. allevo (ad-levō)—ἀνακουφίζω, αἴρω. Delius—ὁ Δήλιος (Ἀπόλλων). praecordia-orum = τὰ σπλάγχνα. fatifer-ra-rum, ἐπίθ. (fatum fero)—θανατηφόρος. eruta, μετ. eruo (γ')—ἐξορούσσω, ἀποσπῶ. hamus-i = τὸ ἄγκιστρον· ἐνταῦθα οἱ ἄγκιστροειδεῖς ὄγκοι τῆς αἰχμῆς τοῦ βέλους, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσπάσει μέρος τοῦ πνεύμονος. non συνδεδ. πρὸς τὸ simplex. intonsus-i = ἄκαρτος τὴν κόμην (ἀκερσεκόμης), χαρακτηριστικὸν τῶν νέων. Damasichton—Δαμασίχθων, ὁ ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. afficio (ρ. γ')—προξενῶ κακόν. ictus erat—ἐπλήγη. nervosus poples = ἡ νευρώδης ἰγνύα. internodium = μεσογονάτιον, τὸ μεταξὺ δύο ἄρμων μέρος τοῦ σώματος. exitiabilis, ἐπίθ. ὀλέθριος. sagitta pennis tenus = βέλος μέχρῃ τῶν πτερῶν (ἅτινα ἦσαν εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ βέλους). emico-ni (ρ. α')—ἀναπηδῶ, λάμπω. prosilio (ρ. δ') ἀναπηδῶ. terebro (ρ. α') διατρύπῶ. Pioneus—Ἰλιονεύς, ὁ 7ος υἱὸς τῆς Νιόβης. sustulerat (τοῦ tollo) αἴρω. non profectura precando—ἀναπέμπων ἱκεσίας, αἱ ὅποια δὲν ἐπρόκειτο νὰ ὀφελήσουν. dique... omnes. Ἡ φυσικὴ σειρά: et dixerat: O di communiter omnes (sed solos Apollinem et Dianam) esse rogandos: motus erat Arcitenes = εἶχε συγκινηθῆ ὁ τοξότης (Ἀπόλλων). revocabilis, ἐπίθ. ὁ δυνάμενος ν' ἀνακληθῆ. certum facio καὶ παρὰ περὶ οὗτος certiore facio = πληροφορῶ.

267—270. subita ruina = ἡ αἰφνιδία συμφορὰ. potuisse ὑπο. τὸ νοοῦμ. superos. hoc ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ potuisse καὶ τοῦ ausi essent. Nam, αἰτιολογεῖ διατὶ δὲν ἐπληροφορήθη τὴν οἰκογενειακὴν του συμφορὰν καὶ ὁ σύζυγος τῆς Νιόβης Ἄμφρων.

271. ferro per pectus adacto = διὰ τοῦ (σιδηροῦ) ξίφους διατρύψας τὸ στήθος (αὐτοκτονήσας). disto-are = ἀπέχω, διαφέρω. modo = πρὸ ὀλίγου. resupina tulerat gressus = μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ ὀπίσω (κορδωμένην) ἀπὸ ὑπερηφάνειαν· ἀλλαγῶν ἐξακρατηρήσθη alta. invidiosa suis = κινουῦσα τὸν φθόνον καὶ τῶν συγγενῶν τῆς ἀκόμη. at nunc miseranda vel hosti = καὶ τώρα ἀξιολύπητος καὶ ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν τῆς ἀκόμη. dispenso oscula = σκορπίζω

φιλήματα. a quibus, δηλ. ἀπὸ τῶν πτωμάτων. livens-ntis (τοῦ liveo) = ὠχρός, πελιδνός.

280—288. pascere προστ. pascor = (χόρτασε) εὐχαριστήθητι. satia προστ. satio = κορέννυμαι, χορταίνω, cor-rdis = ἡ καρδία. efferor, ρ. ἐκφέρωμαι (ἐκφορά) ἐπὶ κηδείας. exsulto, ρ. σκιρτῶ. plura supersunt = περισσότερα (τέκνα) ἀπομένουν. praeter Nioben unam = πλὴν μόνον τῆς Νιόβης. ater-tra-trum, ἐπίθ. μέλας. torus-i = φέρετρον.

289—296. demisso crine = λυσίχομοι. imposito ἢ φυσ. σειρά: imposito ore fratri moribunda. relanguit, τοῦ relanguesco = ἀποκάμνω, λιποθυμῶ. solor, ρ. παρηγορῶ. duplicata est = ἐδιπλώθη. caecum vulnus = τραῦμα προελθὸν ἐξ ἀγνώστου χειρός. collabor, ρ. καταπίπτω (κ. σωριάζομαι). immoior, ρ. ἀποθνήσκω μετὰ τινος ἄλλου.

297—312. trepido, ρ. τρέμω. sexque datis leto = καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἕξ. letum-i = ὁ θάνατος. pro qua rogat, occidit = ἐκείνη, διὰ τὴν ὁποίαν ἱκετεύει, πίπτει. exanimis, ἐπίθ. ἄψυχος, νεκρός. deriguit, τοῦ ρ. derigesco = παγώνω (ἐκ θλίψεως). gena-ae = ἡ παρειά. palatum-i = ὁ οὐρανίσκος. congelo (ρ. α') πήγνυμαι, σκληροῦμαι. vena-ae = ἡ φλέψ. flet τοῦ fleo = κλαίω. turbo-inis = δίνη. cacumen-inis = ἡ κορυφή. liquor, ρ. τήκομαι, λειώνω. mano = στάζω.

Ἐπὶ τοῦ Σιπύλου ὄρους βράχος παρουσιάζει τὴν μορφὴν γυναικὸς κλαιούσης· εἶναι, ὡς λέγουν, ἡ ἀπολιθωθεῖσα Νιόβη.

0020558103

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

